

DUDAKTAN KALBE (1924)

REŞAT NURİ GÜNTEKİN (1889 – 1956)

Hakkında

Reşat Nuri Güntekin'in kaleme almış olduğu çiraklık dönemi romanlarından biri olan *Dudaktan Kalbe*'nin ilk baskısı İkbâl Kütüphanesi'nce 1924 yılında yapılır. İlerleyen yıllarda eser modernize edilerek İnkılap Kitabevi tarafından yayımlanır. Müellifin *Çalığışu* adlı romanıyla kazanmış olduğu başarının ardından *Dudaktan Kalbe* adlı romanının ana teması aşk olur. Eserin ana konusu: Hüseyin Kenan, babası cezaevine düşmüş ve annesi ailesi tarafından reddedilmiş bir çocuk olarak buhranlarla dolu bir çocukluk geçirir. Avrupa'ya gitmesiyle iyi bir müzik eğitimi alan Hüseyin Kenan önemli bir keman virtüözü olur. Ülkesine döndüğünde de özellikle kadınlar tarafından ilgi görerek birçok kadınla beraber olur. Fakat Bozyaka'da tanıştığı ve birlikte olduğu Lâmia adlı küçük kız onun hayatını kökten değiştirir. Toplamda üç ana bölümden oluşan eserin alt bölümleri de bulunmaktadır. Birinci bölümde on dokuz, ikinci bölümde yirmi dokuz ve üçüncü bölümde yirmi iki alt bölüm bulunmaktadır. İlk iki bölüm elöyküsel anlatıcı aracılığıyla aktarılırken son bölüm Hüseyin Kenan'ın mektupları aracılığıyla benöyküsel anlatıcı tarafından ilerler. Eserde geçen vakanın zamanı yaklaşık olarak altı buçuk yıldır. Özellikle özetleme tekniği fazlasıyla kullanılmıştır. Son bölümdeyse Hüseyin Kenan'ın mektupları aracılığıyla okurla iç-monolog şeklinde iletişim kurduğu görülür. Bozyaka, Tilkilik, Seydişehir, İzmir, Karşıyaka, Kütahya ve İstanbul anlatının geçtiği gerçek uzam isimleridir.

Özet

Varlıklı bir ailenin kızı olan Melek Hanım Nail Bey'e kaçıp onunla evlenir. Bu olay üzerine Melek Hanım'ın ailesi onu evlatlıktan reddeder ve mirastan yalnızca bir evle dükkân bırakır. Biri kız diğeri oğlan olmak üzere iki çocuğu olan çift geçim sıkıntısı yaşar. Bundan dolayı Nail Bey yasadışı işlere bulaşır ve suçüstü yakalanıp tutuklanır. Eşinin cezaevine girmesi üzerine Melek Hanım'a ağabeyi Saip Paşa sahip çıkar. Melek Hanım'ın oğlu Hüseyin Kenan'ı okula gönderir ve yüksek tahsil alması için de İstanbul'da mühendislik okuluna gönderir. Mezun olduktan sonra daha çok müzikle ilgilenen Hüseyin Kenan başkaları tarafından küçümsenir ve saygı görmez. Oğlunun mutsuz olduğunu gördükçe kahrolan Melek Hanım babasından miras kalan dükkânı satarak onu Avrupa'ya müzik eğitimi alması için gönderir. Yıllar içinde keman virtüözü olmayı ve dünyaca ünlü bir beste yapmayı başaran Hüseyin Kenan ülkesine tanınmış bir kişi olarak döner. Çocukluğunu içe kapanık ve depresif bir çocuk olarak geçirmiş olsa da artık tamamen dışa dönük, çapkın ve hovarda bir karaktere dönüşmüştür. Evli kadınlarla bile görüşmekten çekinmez. Bozyaka'da tanıdığı Lâmia adlı küçük bir kızın kendisine göstermiş olduğu ilgiden memnun olan Hüseyin Kenan zaman içinde ona ilgi duymaya ve onunla ilişki yaşamaya başlar. Aralarında yaşanan cinsel ilişki sonucunda Lâmia gebe kalır. Fakat ikili başkalarıyla nişanlı olduklarından evlenmeleri oldukça zordur. Ayrıca Lâmia Hüseyin Kenan'ın pişman olacağı bir evlilik yapmasını ve onunla mutsuz bir birliktelik yaşamayı istemez. İkili birbirinden ayrıldıktan sonra Lâmia uzun bir süre sürgün hayatı yaşar. Gayrimeşru bir çocuk sahibi olduğu için toplum baskısına ve erkeklerin tacizlerine maruz kalır. Çocuğunu dünyaya getirdikten yıllar sonra Lâmia Vedat Bey adındaki bir doktorla evlenir. Yaşadığı evlilikten mutsuz olan ve âşık olduğu Lâmia'nın evlenmiş olduğunu öğrenen Hüseyin Kenan da intihar eder.

Kişiler

<i>Hüseyin Kenan</i>	Anlatının başkarakteri keman virtüözüdür. Lâmia'nın ilk aşkıdır.
<i>Lâmia</i>	Anlatının kadın başkarakteri Hüseyin Kenan'dan evlilik dışı çocuk sahibi olur.
<i>Şükrü Bey</i>	Lâmia'nın Bozyaka'da yaşayan amcasıdır.
<i>Münir Bey</i>	Vefik Paşa'nın dostudur. Londra sefaretinde müsteşar olarak çalışmıştır.
<i>Vefik Paşa</i>	Cavidan'ın babasıdır. Şûrâ-yı devlet azalığı yapmıştır. Mısırlıdır.
<i>Cavidan</i>	Vefik Paşa'nın kızı ve Hüseyin Kenan'ın eşidir. Prenses sıfatıyla anılır.
<i>Fahir</i>	Lâmia'nın tifodan ölen küçük erkek kardeşidir.
<i>Melek Hanım</i>	Hüseyin Kenan'ın annesidir.
<i>Nail Bey</i>	Melek Hanım'ın eşi ve Hüseyin Kenan'ın babasıdır.

<i>Saip Paşa</i>	Melek Hanım'ın ağabeyi ve Hüseyin Kenan'ın varlıklı dayısıdır.
<i>Şem'i Dede</i>	Ney üstadı olan bir dervıştır.
<i>Leyla</i>	Hüseyin Kenan'ın ilk aşkıdır.
<i>Cemil</i>	Leyla'yla evlenen Saip Paşa'nın oğludur.
<i>Cevat</i>	Hüseyin Kenan'ın en yakın okul arkadaşıdır. Avrupa'da tahsil görür.
<i>Nimet</i>	Hüseyin Kenan'ın Bozyaka'da kırıştırdığı evli bir kadındır.
<i>Afife</i>	Hüseyin Kenan'ın küçük kız kardeşidir.
<i>Nazım</i>	Lâmîa'nın amcası tarafından nişanlandırıldığı bir rütbeli askerdir.
<i>Rasih Bey</i>	Mahmure'nin eşidir.
<i>Mebrure</i>	Lâmîa'nın kızıdır.
<i>Mahmure</i>	Rasih Bey'in eşi ve Rıza Bey'in kızıdır.
<i>Kemal Bey</i>	Yaşlı bir binbaşısıdır. Lâmia'yla bir süreliğine evli kalır.
<i>Makbule</i>	Lâmîa'nın üvey kızı ve Kemal Bey'in öz kızıdır.
<i>Vedat Bey</i>	Kemal Bey'in doktor bir yakınıdır. Daha sonra Lâmia'yla evlenir.
<i>Namık Bey</i>	Lâmîa'nın Feriha adlı bir varlıklı arkadaşının babasıdır.
<i>Behçet Bey</i>	Cavidan'ın eski bir arkadaşıdır.
<i>Naciye</i>	Kemal Bey'in kızıdır.
<i>Meftune Hanım</i>	Şükrü Bey'in eşidir.

Olay Örgüsü

Vefik Paşa'nın Münir Bey'i Ziyaret Etmesi Vefik Paşa, yıllarca görmediği dostu Münir Bey'i İzmir'de kızıyla birlikte ziyarete gelmiştir. Münir Bey'in ikramlarından bunalmış olan Vefik Paşa, bu sefer kendisine sanatsal bir çalışma gösterilmek istendiğini öğrenince bağ evine gider. Kristal tabaklarda Münir Bey'in bizzat yetiştirmiş olduğu farklı türlerde üzümler bulunmaktadır. Vefik Paşa'nın güzel sanatlara ne kadar meraklı olduğunu bilen Münir Bey ona görsel bir ziyafet çektirmek istemiştir. Münir Bey yetiştirmiş olduğu yeşil cins üzümlerden birine sahip olduğu rengin kalitesinden dolayı Vefik Paşa'nın kızı Cavidan'ın adını vermeye karar vermiştir. Biri İzmir'de diğeri Mısır'da dünyaya gelmiş olan iki beyefendi Paris'te eğitim almış ve orada dost olmuştur. Daha sonra ikili şûrâ-yı devlet azalığı yapmış ve Münir Bey Londra sefaretinde müsteşar olarak görev almıştır. Vefik Paşa Cavidan'la birlikte zaman zaman Londra'ya giderek Münir Bey'e misafir olmuştur. Hiçbir işte uzmanlaşmamış olan Vefik Paşa güzel sanatlarla yakından ilgilenmişse de bunu kendini ön plana çıkaracak bir araç olarak kullanmıştır. Kızı Cavidan da onunla benzer bir tedrisattan geçmiştir. Babayla kızı için sanatın mahiyetinden ziyade şekli önemlidir.

Hüseyin Kenan'la Cavidan'ın Tanışması İkilinin kristal tabakların üzerinde sergilenen üzümleri incelediği sırada Cavidan terastan odaya girer. Cavidan, Hüseyin Kenan'ın "Şark Noktürnleri" adlı bestesini duymuş ve dinlemiş olduğu parçadan oldukça etkilenmiştir. Çalışmış olduğu hiçbir işte tutunamamış olan Hüseyin Kenan, dayısı tarafından esnaf yapılmak istenirken mühendislik okuluna verilmiştir. İstanbul'a giden Hüseyin Kenan, annesinden kalan Kemeraltı'daki küçük dükkânı satarak eline geçen parayla Avrupa'ya gitmiştir. Avrupa'da yıllarca müzik eğitimi almış olan Hüseyin Kenan başarılı bir keman virtüözü olur. Şark Noktürnleri'ni bestelemesiyle büyük bir şöhrete nail olur. Şöhret olmasından bir süre sonra Türkiye'ye döner ve kendisinden utanan dayısı onunla duyup gazeteye onun adıyla ilanlar vermeye başlar. Zira Hüseyin Kenan'ın dayısı Saip Paşa Bozyaka belediye reisidir. Bir süredir Bozyaka'daki bağ evinde olan Hüseyin Kenan'ı görmeye karar verilir. Vefik Paşa ve Cavidan Hüseyin Kenan'ı görmeye can atar. Yolculuk sırasında Şem'i Dede'yle karşılaşılır. Çevresindekilerle eğlenip şarkılar söyleyen Şem'i Dede'nin yanında Hüseyin Kenan da vardır. Şem'i Dede Batıyla Doğu müziğinin sentezlenmesini sindiremez ama Hüseyin Kenan'ın dünyaca ünlü bir müzisyen olmasından mutludur. Münir Bey'le Vefik Paşa Hüseyin Kenan'ı Şem'i Dede'nin yanında görmeyi ummamışlardır. Gezintiden sonra eve dönen Hüseyin Kenan'ı annesi Melek Hanım karşılar. Hüseyin Kenan Melek Hanım'a artık üzülmemesini ve kötü talihini çoktan yenmeyi başarmış olduğunu söyler. Küçüklüğünde içe kapanık ve utangaç bir çocuk olan Hüseyin Kenan, zaman içinde tam tersi bir karaktere dönüşmüştür. Annesi onun yaşamış olduğu bu değişimi şaşkınlıkla izler.

Melek Hanım'ın Nail'le Kaçıp Evlenmesi ve İki Çocuk Sahibi Olması II. bölümde Melek Hanım'dan bahsedilir. İhtiyar bir yemiş tüccarının son çocuğudur. Selahattin Efendi on dört yaşına erişen kızına uygun bir eş adayı bulamamıştır. Babasının kâtiplerinden olan İstanbullu bir gence âşık olan Melek Hanım onunla gizlice görüşmeye başlar. Fakat bir süre sonra yaşadıkları ilişkinin Selahattin Efendi tarafından öğrenilmesi üzerine zor bir duruma düşerler. Zira Selahattin Efendi kirlî bir geçmişe sahip olduğu söylenen Nail'e güvenememektedir. Para meselesinden dolayı Manisa

muhasebe memurluğundan azledilmiştir. Melek Hanım, babası ve ağabeylerine rağmen Nail'le evlenmek ister ve onunla kaçır. Manisa ve Aydın gibi illerde memurluk işi bulan Nail eşini ve Kenan'la Afife adlı iki çocuğunu kıt kanaat geçindirir. Melek Hanım sevdiği erkekle evlenmiş fakat hayal ettiği gibi pek mutlu olamamıştır. Kardeşlerden biri Nail'den intikam almak için onu öldürmeyi önerirken diğeri onu mahkemeye vermeyi teklif eder. Fakat Selahattin Efendi Melek Hanım'ı reddetmeyi ve bir daha ne olursa olsun onunla görüşmemeyi tercih eder. Ölüm döşeğinde bile kızıyla görüşmeyi reddeden Selahattin Efendi Melek Hanım'a yalnızca Tilkilik'te bir ev ve Kemeraltı'nda küçük bir dükkân bırakır. Servetin çoğu erkek kardeşler arasında paylaştırılır.

Nail'in Tutuklanması Üzerine Saip Paşa'nın Evine Yerleşmesi

Ailesini geçindirmekte zorlandığından hırsızlık yapmak zorunda kalan Nail suçlu bulunup infaz edilir. Onun cezaevine girmesi üzerine Melek Hanım erkek kardeşlerinden yardım ister. Saip Paşa haricinde herkes babadan kalan mirası tüketmiştir. Yalnız Saip Paşa İzmir'de varlıklı bir şekilde yaşamaktadır. İlgili bazı mercilere para ödeyerek pašalık payesi almış olan Saip Paşa belediye reisi olmuştur. Gönülsüzce kız kardeşine ve onun çocuklarına yardım etmeyi kabul eder. Sevilmediğinin ve istenmeyen kişi olduğunun farkında olan Hüseyin Kenan dayısının gözlerine bakmaya korkar ve ürkek bir çocuk olur. Bir gün Saip Paşa'nın altın köstekli saati ortadan kaybolur. Saip Paşa Hüseyin Kenan'ın bir hırsızın kalıtımına sahip olduğuna inanarak saati onun çaldığını düşünür. Saip Paşa Hüseyin Kenan'ı saati geri vermesi konusunda sıkıştırır. Bunun üzerine Hüseyin Kenan Saip Paşa'ya babasından yadigar kalan altın köstekli saati vermek ister. Fakat Saip Paşa'nın eşi kayıp saati bir ceketin yırtığı içinde bulur. Böylece Hüseyin Kenan'ın masum olduğu anlaşılır. Bu olayın ardından gururu kırılmış olan Melek Hanım Saip Paşa'nın evinden ayrılıp Tilkilik'teki eve yerleşir. Saip Paşa Hüseyin Kenan'ı suçlamış olmaktan pişmanlık duysa da artık çok geçtir.

Hüseyin Kenan'ın Çocukluğu, Müziğe İlgili Duyması ve Okula Gönderilmesi

Hüseyin Kenan, Kenan Bey sokağındaki rüştiyede okumaya başlar ve üç odalı, küçük, dar bir evde yaşamaya başlarlar. Yaşı büyüdükçe fiziksel görünüşü babasına benzeyen Hüseyin Kenan; uzun boylu, esmer tenli, mavi gözlü ve beyaz dişli bir çocuk olur. Dış görünüşündeki bazı tezatlıklar çevresindekilerin ilgisini çeker. Oldukça içe kapanık bir çocuk olan Hüseyin Kenan sokaklarda gezinmeyi sevmez. Yalnızca annesiyle birlikte Topaltı'na ve Kadifekalesi'ne gitmeyi sever. Henüz oldukça küçük bir çocuk olmasına rağmen ne oyun ne de başka bir şey onu heyecanlandırmaz. Hüseyin Kenan'ı yalnızca müzik heyecanlandırmaktadır. Babasından kalan udu onartıp ders almak gibi bir düşünceye kapılsa da ailesinin ve yakın çevresindekilerin verebileceği olumsuz tepkiden çekinir. Her ne kadar ud çalmak istese de bu isteğini ötelir. Melek Hanım her sene bağbozumu münasebetiyle bir iki aylığına Saip Paşa'nın Bozyaka'daki bağ evine gider. Bütün olumsuzluklara rağmen Hüseyin Kenan burada çok mutlu olur. Ormanda gezintilere çıkar ve doğada keşif yapıp gezinmeyi sever. Müziğe merak salmış olan Hüseyin Kenan ney çalan Şem'i Dede'yle tanışır. Şem'i Dede Rumeli muhaciridir. Birlikte düzenli olarak Zeybek Pınarı'nda buluşulur ve Şem'i Dede'nin ney çalması dinlenir. Şem'i Dede Hüseyin Kenan'a çaldığı her yeni güftenin öyküsünü anlatır. Aşırı hasretin sevilenin hayalini bile insanın zihninden sileceğini dile getirir. Komşu evlerden birine Mesut Bey adında bir reji kâtabi taşınır ve Hüseyin Kenan'daki yeteneği keşfeder. Hüseyin Kenan'ın kemanla uğraştığını öğrenen Saip Paşa öfkelenir. Zira Hüseyin Kenan derslerinde başarısızdır. Bütün oğullarını yabancı mekteplere göndermiş olan Saip Paşa, yeğenini meslek okuluna göndermeyi planlar ve onu İstanbul'da mühendis okuluna göndermeye karar verir.

Hüseyin Kenan'ın Leyla'dan Kopup Eğitim Amacıyla İstanbul'a Gitmesi ve Müzikle İlgilenmesi

İzmir'den ayrılan Hüseyin Kenan, önemli bir mülkiye amirinin kızı olan çocukluk aşkı Leyla'yı geride bırakır. İki âşık arasında iki yaş vardır. Hüseyin Kenan gibi başkalarıyla samimi bir ilişki kuramayan Leyla yalnızca Hüseyin Kenan'a yakınlık gösterir. Hüseyin Kenan zaman zaman Leyla'nın yolunu kesmek istese de onunla konuşamayacak kadar utangaçtır. Bundan dolayı onunla göz göze gelmekten ve aynı yerde uzun süre bulunmaktan çekinir. On yedi yaşında İstanbul'a gitmeden önce Leyla Hüseyin Kenan'la nişanlanmak ister. Ancak Hüseyin Kenan evlenmekten korkar ve Leyla'ya karşı beslediği hislerden çekinir. Hüseyin Kenan Bozyaka'ya döndüğü zaman Leyla'nın dayısının oğlu Cemil'le nişanlandığını görür. Yirmi yaşına geldiğinde Hüseyin Kenan kadınlara karşı hiçbir duygu besleyememeye başlamıştır. En iyi arkadaşı hovardalık yapmayı seven ve heyecanlı bir yapıya sahip olan Cevat'tır. Cevat Hüseyin Kenan'a yaşına göre fazlasıyla heyecansız görüldüğünü lakin aslında görüldüğünden daha canlı biri olduğunu söyler. Leyla'nın evlenmesinin ardından bir daha kimseyi sevemeyeceğine ve kadınlardan yalnızca faydalanmaya karar vermiştir. Afife, Seydiköy'deki bir tüccar oğluyla evlendirilir. Okulu bitirdikten sonra boşluğa düşen Hüseyin Kenan'a müzik öğretmenliği yapması teklif edilir. Öneriye riayet eden Hüseyin Kenan'ın okul müdürleri tarafından çeşitli nedenlerle

görevine son verilir. Zira okul müdürleri onu kendi eğlencelerinde ve kendi işlerinde kullanmak istemişlerdir. Hüseyin Kenan başka bir iş yapmaya karar verir.

Olumsuz Sonuçlanan İş Tecrübelerinin Ardından Avrupa'ya Gitmesi

Yaşanan talihsiz tecrübenin ardından Hüseyin Kenan varlıklı ailelerin çocuklarına özel ders vermeye ve düğünlerde oyun havaları çalmaya başlar. Yaptığı işe ve yaşadığı hayata daha fazla katlanamayan Hüseyin Kenan Kütahya'daki bir yol yapımı işinden iş teklifi alır ve oraya gider. Lakin kimse onun çalışmasına müsaade etmez ve üstleri akşamları düzenledikleri eğlencelerde ondan keman çalmasını isterler. Bunların arasında yüksek kademeli bir mutasarrıf da vardır. Avrupa'ya gitmiş olan Cevat'tan davet alan Hüseyin Kenan yenilgiyi ve kötü talihini kabullendiği için hiçbir şey yapmak istemez. Oğlunu yaşayan bir ölü gibi gören Melek Hanım Kemeraltı'ndaki dükkânı satarak onun Avrupa'ya gitmesinde ısrar eder. Zira Melek Hanım Hüseyin Kenan'ın evlenip yuva kuracağına dair ümitlerini yitirmiş ve her geçen gün tinsel olarak çürüyen oğlunu bu yolla kurtarmak istemiştir.

Hüseyin Kenan'ın Avrupa'da Önemli Bir Virtüöz Olması ve Memleketine Ünlü Biri Olarak Dönmesi

Saip Paşa, Avrupa'ya giden Hüseyin Kenan'ın en fazla üç dört ay kalabileceğini iddia etmiş ve onun cebinde mutlaka dönüş bileti bulundurmasını tavsiye etmiştir. Fakat Hüseyin Kenan Avrupa'da dört yıl kalır. Çok çalışır ve iyi bir müzik eğitimi alır. Utangaç mizacı ona orada birçok kalp kazandırmış ve bazı gönül maceraları yaşamasını sağlamıştır. Yaşamış olduğu ilişkiler ona özgüven kazandırır. Şark Noktürnleri üzerine müzik ustalarından övgüler alır ve onun büyük bir virtüöz ve bestekâr olacağından bütün otoriteler emindir. Edindiği şöhret sayesinde İstanbul'un bütün meyhaneleri ve lüks lokantaları onun bestesini çalmaya başlar. Almış olduğu şehadetnâmeyle ülkenin en saygın müzisyenlerinden biri haline gelir. İstanbul'un üst sınıflarına mensup olan aileler ondan kızlarına keman dersi vermesini isterler. Böylesi bir ilgiye ve şöhrete maruz kalması üzerine kişiliğini korumaya ve kendini kaybetmemeye çalışır. Fakat otuz yaşından sonra hayatın zevklerini tatmaya başlamış olan Hüseyin Kenan, çoğu insanın çoktan tadına varmış olduğu şeylerin zevkini yeni yeni almaya başlar. Bu durum ona yaşama arzusu verir ve hayata daha fazla bağlanmasını sağlar. Annesinin isteği ve dayısının ısrarları nedeniyle Hüseyin Kenan Bozyaka'ya gitmeye karar verir.

Hüseyin Kenan'ın Cavidan'la Nişanlanmasına Rağmen Başka Kadınlarla Görüşmesi

Vefik Paşa, Münir Bey, Cavidan ve Hüseyin Kenan bir vapura binmektedirler. Vefik Paşa Hüseyin Kenan'ın müziğini över ve onun hazırlamakta olduğu operayla ilgili malumatlar alıp onu izlemek istediğini söyler. Cavidan da operayı izlemeye can atmaktadır. Münir Bey Hüseyin Kenan'a Vefik Paşa'nın ondan çok memnun olduğunu ve kızını onunla evlendirmek istediğini söyler. Cavidan da Hüseyin Kenan'la evlenmeye can atmaktadır. Hüseyin Kenan Münir Bey'e şimdilik evlilik konusunu konuşmak istemediğini ve babayla kızına bu konuda herhangi bir şey söylenmemesini istediğini söyler. Hüseyin Kenan Bozyaka'dan önce Karşıyaka'daki bir dostunu ziyaret edecektir. Kordon'dan Karşıyaka'ya giderken özellikle eğlence mekanlarından yükselen müzik seslerine kulak kabartan Hüseyin Kenan bestesinin her yerde çalındığını fark eder. Kordon'daki bir dilenci, akordu bozuk ve arızalı bir kemanla Hüseyin Kenan'ın bestesini oldukça başarılı bir şekilde çalmaktadır. Arızalı ve akortsuz bir kemanla bestesini çalabilen dilencinin yeteneği ve coşkusu başkarakterin ziyadesiyle etkiler. Yapmış olduğu bestenin güzelliğini ve önemini yeni yeni fark etmeye başlamıştır. Bozyaka'da Nimet Hanım'la gönül eğlendirirken Cavidan'la tanışmış ve neredeyse nişanlanmışlardır. Karşıyaka'da Matmazel Lilyan'ı ziyaret edecek olan Hüseyin Kenan, şimdiden müstakbel nişanlısını aldatmaya başladığını düşünür. Leyla'dan sonra başkarakterin aşka olan inancı ve güveni yok olmuştur.

Hüseyin Kenan'ın Saip Paşa'nın Evlerinden Birine Yerleşip Nimet Hanım'la Gizli Aşk Yaşaması

Bozyaka'ya varan Hüseyin Kenan'a Saip Paşa tarafından bağ evinin hemen yanına inşa edilmiş olan ek yapı verilir. Saip Paşa bu ek evde valiyi, defterdarı ve kumandanı ağırlayıp onlar adına küçük çaplı eğlenceler düzenlemektedir. İzmir'in yerel gazeteleri aracılığıyla bu eve "merasim dairesi" adı verilmişse de Saip Paşa söylentilere kulaklarını tıkamıştır. Yeğenini memnun etmek isteyen Saip Paşa eve hizmetçileri aracılığıyla bir piyano getirir. Eve yerleşen Hüseyin Kenan zamanının çoğunu piyano çalarak, kırlarda dolaşarak ve gençlerle sohbet ederek geçirir. Gençlerle bilhassa aşktan ve hayattan bahsetmeyi sever. Günlerini müzik yaparak ve gençlerle eğlenerek geçiren Hüseyin Kenan'ı Nimet Hanım ziyaret eder. Hüseyin Kenan, bağ evlerinde yetiştirilen özel üzümlerden getirmiş olan Nimet Hanım'la flört eder ve cüretkârca onu yanağından öper. Yapmış olduğu hareketten tereddüt etmiş ve ufak bir pişmanlık duymuş olsa da Nimet Hanım'la bir iki aylık kaçamak yapacağından emindir.

Hüseyin Kenan'ın Lâmia'yla Tanışması

İlerleyen günlerde Kırçamlar yolu üstünde bulunan küçük bir koruya temiz hava almak ve eğlenmek amacıyla gitmeye başlayan Hüseyin Kenan Nimet

Hanım'la karşılaşır. Nimet Hanım Hüseyin Kenan'ı Kınalı Yapıncak'la tanıştırmak ister. Daha fazla üzüm görmek istemediğini söyleyen Hüseyin Kenan bahsedilen şeyin aslında genç bir kız olduğunu görür. Yüzündeki çiller nedeniyle kendisine bu ad verilmiş olan Lâmia henüz genç bir kızdır. Nimet Hanım onu küçük kardeşi veya kızı gibi görür. Doğu vilayetlerinden birinde kaymakam olan babasıyla birçok yer gezmiş olan Lâmia birkaç yıl önce annesini ve yakın zaman önce de babasını kaybetmiştir. Bunun üzerine Lâmia İstanbul'da konağı olan Şükrü Bey'in yanında yaşamaya başlamıştır. Nimet Hanım Lâmia'nın Kanlıca'da yaşadığını sansa da aslında o Paşabahçesi'nde ikamet etmektedir. Birkaç aylık yaz tatilini geçirmek amacıyla Bozyaka'ya gelmiş olan Lâmia'yla çoğunlukla Nimet Hanım ilgilenmektedir. Lâmia'nın Trabzon'da mülazım olan bir nişanlısı bulunmaktadır ve onun yakında yüzbaşı olacağı söylenir.

Lâmia'nın Hüseyin-Nimet Çiftinin Gizli Aşkının Bekçiliğini Yapması Hüseyin Kenan'ın amacı Nimet Hanım'la yalnız kalmak ve onunla cinsel paylaşımında bulunmaktır. Fakat Lâmia'nın sürekli etrafta bulunmasından rahatsızlık duyan Hüseyin Kenan ondan kurtulmak ister. Bu arzusunu Nimet Hanım'a dillendiren Hüseyin Kenan'a Lâmia'yı bilerek yanında getirdiğini zira baş başa dolaşmalarının böylesine küçük bir yerde mümkün olmadığını söyler. Bunun üzerine Hüseyin Kenan Nimet Hanım'a düzenli olarak Kırkçamlar'da buluşmayı teklif eder. Nimet Hanım Hüseyin Kenan'ın arzusunu elinden geldiğince yerine getirir. Nimet-Hüseyin çifti Lâmia aracılığıyla düzenli olarak görüşmeye başlar. Genç kızın ketumluğunu ve güvenilirliğini suiistimal eden ikili onun etrafta bulunmadığı zamanlarda ya da onu kendilerinden uzaklaştırdıklarında sevişmeye başlar. Lâmia ikili arasında geçen ilişkinin farkındadır. Bir defa onları çobana yakalanmaktan ve bir defa da köylülere yakalanmaktan kurtarır. Bunun üzerine Nimet Hanım Lâmia'yı sürekli olarak yanında bulundurmaya başlar. Gece vakitlerinde odasının penceresini açıp Hüseyin Kenan'ın keman çalışını dinleyen Lâmia Nimet'le Hüseyin'in birbirlerine âşık olduklarına inanır ve onların mutlu olmalarını ister. Özellikle gece vakitlerinde odasındaki karanlıkta Hüseyin'in keman çalışını dinlerken romantik hayallere kapılır. Hüseyin Kenan Şem'i Dede'yle görüşür. Yeni bir beste üzerinde çalışmaktadır. Nimet Hanım'la İzmir'de katıldığı bir düğünden dönen Lâmia Hüseyin Kenan'la karşılaşır ve ona İzmir'de neler yaşadığını anlatır. Lâmia Hüseyin Kenan'ın Nimet Hanım'ı özlediğini düşünerek onun da yakında döneceği haberini verir. Fakat Hüseyin Kenan'la Nimet Hanım İzmir'de geceleyin görüşmüştür. Lâmia ikilinin birbirine âşık olduğuna inanmaktadır ve olayları çocuksu bir saflıkla gözlemlemektedir. Onların evlenip yuva kurmaları gerektiğine inanır.

Lâmia'yla Hüseyin Kenan'ın Yakınlaşması Eylül ayı gelmiş olmasına rağmen Bozyaka'da Temmuz sıcakları devam etmektedir. Yeni bestesi üzerinde çalışan Hüseyin Kenan zamanının büyük bir çoğunluğunu çardak altında ve bağın تنها bir köşesinde çalışarak geçirir. Lâmia'nın en büyük uğraşısı ve zevki geceleri Hüseyin Kenan'ın kemanını dinlemektir. İzmir'den getirdiği müjdeli haberin ardından geceleyin onun için bir parça çalmasını istemişse de o gece başka bir işi olan Hüseyin Kenan eve geç dönmüş ve Lâmia'ya verdiği sözü unutmuştur. Lâmia onun keman çalmasını gece boyunca beklemiştir. Hüseyin Kenan bu dönemde sabahlara kadar yeni bestesi üzerinde çalışır. Odasındaki kasveti ve böceklenmeyi kendi iç dünyasıyla özdeşleştiren Hüseyin Kenan, yalnızlığını ve duygusal olarak nasıl çürüdüğünü düşünmeye başlar. Bağın bekçi köpeği olan Kerem onun en iyi dostudur. Hazırlamakta olduğu yeni opera çalışmalarında onu da yanında bulundurur. Hüseyin Kenan yeni operası üzerinde hararetili ve odaklanmış bir şekilde çalışırken Lâmia gece vakitlerinde bağ evine gelir. Hüseyin Kenan Lâmia'yı fark eder ve genç bir kızın gecenin geç saatlerinde tek başına bağda neden gezindiğini merak eder. Lâmia Hüseyin Kenan'ın kemanla yaptığı denemeleri duymuş ve bunları yakından dinlemek istemiştir. Lâmia Hüseyin Kenan'a müzik dinlemeyi uyumaya tercih ettiğini ve uyumak yerine müzik dinleyerek kendini daha iyi hissettiğini söyler. Lâmia'nın ölümden bahsettiğine şahit olan Hüseyin Kenan genç bir kızın böylesine derin konularda düşünmesi ve fikir sahibi olması karışığında şaşkınlığa kapılır. İkili arasında geçen sohbet aralarındaki samimiyeti artırır ve Lâmia her gece Hüseyin Kenan'ın çalışmalarını dinlemeye gider.

Lâmia'nın Ailesini Kaybetmesi, Acıların Paylaşılması ve İkilin Bozyaka'dan Ayrılması İlerleyen günlerde ailesinden bahseden Lâmia onları nasıl kaybetmiş olduğuna değinir. Lâmia, küçük erkek kardeşi olan Fahir'in oyuncaklarını kırdığını ve onun şekerlerini çaldığını anlatır. Bir gün okuldan hasta bir halde getirilen Fahir'e yapılan muayeneler sonucunda tifo teşhisi koyulur. Küçük erkek kardeşini kaybettikten kısa bir süre sonra da annesi hasta yatağına düşer. Annesini de kaybetmesi üzerine Lâmia, tanıdıkları olan bir kaymakam aracılığıyla bir doğu vilayetinde görev yapan babasının yanına götürülür. Babasının yanına götürüldükten birkaç yıl sonra onu da kaybeden Lâmia İstanbul'daki Şükrü Bey'in evinde yaşamaya başlar. Lâmia acılarıyla dolu geçmişini Hüseyin Kenan'a anlatmış ve bu paylaşım ikiliyi birbirine yakınlaştırmıştır. Hüseyin Kenan Lâmia'ya şanslı olduğunu,

zira kendisinin babasını daha önce hiç görmemiş olduğunu söyler. Yaz bitmek üzeredir ve Lâmia yakında İzmir'e dönecektir. Lâmia Hüseyin Kenan'dan İzmir'e gitmeden önce gece vakitlerinde yatağına yattığında onun ninnilerinden birini dinlemek istediğini söyler. Hüseyin Kenan Lâmia'ya isteğini yerine getireceğine söz verir. Ertesi gün uyandığında penceresinin panjurunda bir sarı kurdelenin asılı olduğunu gören Hüseyin Kenan bunun Lâmia tarafından asıldığını anlar. Vermiş olduğu sözü unuttuğunu ve gece vakitlerinde ninni çalmadığını hatırlayan Hüseyin Kenan Lâmia'nın Bozyaka'dan ayrılmış olduğunu öğrenir. Bunun üzerine Hüseyin Kenan da bir süre daha Bozyaka'da kaldıktan sonra İstanbul'a geri döner.

Hüseyin Kenan'la Cavidan'ın Opera Galasında Nişanlanması ve Yeni Opera Üzerinde Çalışmalara Başlanması

Kasım ayına gelindiğinde Hüseyin Kenan'la Cavidan'ın nişan hazırlıkları yapıldığı bildirilir. Bir miras davası nedeniyle babasıyla Mısır'a gitmek zorunda kalmış olan Cavidan Hüseyin Kenan'a düzenli olarak mektup yazar ve onun üzerinde çalıştığı yeni operayla ilgili bilgi almak ister. Hüseyin Kenan kış mevsiminin bir yarısını Fransa'da diğer yarısını da İtalya'da geçirmiştir. Operanın sahneye koyulduğu ilk gece Hüseyin Kenan'la Cavidan nişanlamışlardır. Bu tür etkinliklere önem veren Vefik Paşa ikilinin operanın galasında nişanlanmasını uygun görmüştür. Dostlarından operayla ilgili düşüncelerini ve eleştirilerini dinledikten sonra damadının çalışmasına methiyeler düzer. Mısır'da bulunan Hisar adlı bir beldedeki yalıda kalmaya başlayan Hüseyin Kenan "Siyah Yıldızlar" adlı yeni operası üzerine çalışmaya başlar. Operanın konusu; Altay dağlarının eteklerinde bir Türk hanlığında yaşanan ihtilaldir. Halk padişah ve şehzadeleri infaz eder. Saçı uzun olduğu için kız olduğu sanılan şehzadelerden biri bir hizmetçi tarafından kurtarılır. İran'a ve Hindistan'a giden şehzade çobanlık yapmaya başlar. Sultana âşık olan çoban onun hayatının tehlikede olduğunu görünce genlerindeki cengâverlik ve liderlik nitelikleri ortaya çıkar ve onu kurtarır.

İstanbul'da İlham Bulamayan Hüseyin Kenan'ın Bozyaka'ya Dönmesi ve Lâmia'yı Görmek İstemesi

Uzun zamandır yeni çalışmasıyla ilgili hiçbir ilerleme kaydedememiş olan Hüseyin Kenan, yeni opera çalışmasını merak eden ve onunla ilgili malumat almak isteyen Cavidan'ı oyar. Hüseyin Kenan Cavidan'a yeni çalışmasını ilk defa bizzat kendisinden dinlemesini istediğini söyler. Evdeki notlarını karıştırdığı bir sırada Lâmia'dan gelen bir mektubu bulup okuyan Hüseyin Kenan, genç kızın onu görmek istediğini ve onun Bozyaka'ya gelmeyeceğini düşünerek üzülüğünü okur. İstanbul'da ilham bulamayan Hüseyin Kenan Bozyaka'ya gitmeye karar verir. Karşıyaka'da Nimet Hanım'ı ziyaret eden Lâmia, onun Hüseyin Kenan'ı unuttuğuna ve artık onu sevmediğine kanaat getirir. Bu durum Lâmia'yı üzer ve onun hasta bir halde Bozyaka'ya dönmesine neden olur. İzmir'e varan vapurdan inen Hüseyin Kenan Münir Bey'le karşılaşmış ve Münir Bey onu eve kadar arabasıyla getirmiştir. Münir Bey Hüseyin Kenan'ı akşam yemeğine davet eder. Münir Bey'in arabasıyla Bozyaka'ya girdiğini gören Lâmia, yanındaki kişinin kim olduğunu anlayamamıştır. Hüseyin Kenan'ın "merasim dairesi"ne girmesi üzerine köpek havlamaya başlar ve Saip Paşa uyanıp etrafı kontrol eder. Yeğenin gelmiş olduğunu görmesi üzerine onu sevinç ve övgüyle karşılar. Sarı kurdelenin hâlâ panjurda asılı olduğunu gören Hüseyin Kenan piyano üzerindeki kemanını alıp Lâmia'ya geçmişte verdiği sözü hatırlayarak coşkulu bir halde ninni çalmaya başlar. Keman sesine uyanan Lâmia Hüseyin Kenan'ın gelmiş olduğunu anlar ve çok sevinir.

Hüseyin Kenan'ın Lâmia'yı Arzulamaya Başlaması

Geldiği günden itibaren, özellikle ilk günler, Hüseyin Kenan'ı birçok insan ziyaret eder. Ziyaretçilerin azalmasıyla birlikte Lâmia'yla Hüseyin Kenan dışarıda karşılaşırlar. Geçen zaman içinde Lâmia büyümüş, hem fiziksel hem de karakter olarak değişmiş ve olgunlaşmıştır. Aradan geçen zaman içinde Lâmia Nazım adında biriyle nişanlanmış fakat nişanlısı bilinmeyen bir nedenden Bozyaka'ya gelmemiştir. Kendisine soğuk davranıldığını ve hitap ediliş tarzında bir resmîlik olduğunu gören Hüseyin Kenan Kınalı Yapıncak'ın büyüdüğünü ve artık genç bir kız olduğunu fark eder. Hüseyin Kenan Lâmia'yı büyümüş, güzelleşmiş ve daha canlanmış bulur. Hüseyin Kenan'ın gözünde Lâmia artık Kınalı Yapıncak olarak adlandırılan küçük kız değildir. Bir gün Bozyaka kırsalında gezinen Hüseyin Kenan havuz başında Lâmia'yla karşılaşır. Lâmia'nın ellerinin suyun içinde olduğunu gören Hüseyin Kenan, onun ellerini tutup suyun içinden çıkarır ve kendi ağzıyla kopardığı bir üzüm tanesini ona ikram eder. Hüseyin Kenan'la fazla yakınlaştığını hisseden ve bu durumdan rahatsızlık duyan Lâmia ellerini Hüseyin Kenan'dan kurtarıp oradan uzaklaşır. Bu davranışından dolayı utanç duyan Hüseyin Kenan kendini eleştirse de içgüdülerini bastırıp otokontrolünü sağlamakta zorluk yaşar.

Hüseyin Kenan'ın Lâmia'yla Flörtleşmesi

Aradan üç gün geçtikten sonra Hüseyin Kenan Lâmia'yı başka kadınlarla oturup konuşurken görür. Hüseyin Kenan'ı fark eden Lâmia utanır, onun gözlerinin içine bakmaktan rahatsız olur ve kadınlardan birinin ardına gizlenir. Konuşmalar arasında

Lâmîa'ya bazı sorular soran Hüseyin Kenan kesik cevaplar alması üzerine onun olanlar hakkında kimseye bir şey söylemediğini anlamıştır. Saip Paşa birkaç komşusunu Kırkçamlar'daki akşam eğlencesine davet etmiştir. Özellikle gençler birlikte yemek yiyip rakı içip dans edeceklerdir. Dayısının isteği üzerine davete katılan Hüseyin Kenan, dayısının ve Şem'i Dede'nin tavsiyesi üzerine Hafız Feyzi'nin eşek oynatışını izlemeye gider. Eşeğin sırtına binen Hafız Feyzi, bir sopanın ucuna bağladığı üzüm gibi yiyecekler asarak onu iki ayağı üzerine kaldırıp sopanın ucundaki yemeği yemesini teşvik eder. Eşek oynatma gösterisinden sıkılan Hüseyin Kenan, Lâmia'nın da orada olduğunu görmesi üzerine onu yürüyüşe götürür. İkili bir su kenarında oturup mehtabı izlemeye başlar. Mehtap ışığı altında Lâmia'nın saçları daha sarı ve teni daha beyaz görünür. Şehvet dürtüsüne hâkim olamayan Hüseyin Kenan Lâmia'yı öper. Hüseyin Kenan Lâmia'ya yarın da kuyu başında buluşmayı teklif eder. Lâmia Hüseyin Kenan'a tamamen boyun eğmiş ve teslim olmuş bir halde onun her isteğini kabul eder.

Hüseyin Kenan'la Lâmia'nın Yakınlaşması Hüseyin Kenan Lâmia'ya yapmış olduğu şeyden ve onun masumiyetini kirlenmiş olmaktan utanç duysa da kendini aynı şekilde davranma konusunda ucuz ve mesnetsiz bahanelerle kandırır. O günden sonra bağda ve kuyu başında düzenli olarak görüşmeye başlarlar. Hüseyin Kenan Lâmia'ya artık çardağa hiç gelmediğini ve keman çalışını dinlemediğini söyler. Davet üzerine Lâmia çardağa gelmeyi kabul eder. Hüseyin Kenan genç ve nişanlı bir kadınla tek başına görülmekten çekinir fakat şehvet duygusuna engel de olamaz. Bundan dolayı bazı korkuları ve çekinceleri olmasına rağmen Lâmia'nın çardağa gelmesini ister. Gece geç vakitlere kadar beklemesi ve onun gelmemesi üzerine Hüseyin Kenan endişelenir ve Şükrü Bey'in evine doğru yürümeye başlar. Fakat Hüseyin Kenan Lâmia'nın korkudan ağaçların arasına saklandığını görür. Hüseyin Kenan Lâmia'yı sakinleştirip çardağa getirir. O geceden sonra her gece buluşup farklı yerlerde vakit geçirirler. Bir gece mezarlığa fazla yakın olmalarından dolayı Lâmia korkar ve Hüseyin Kenan onu evine bırakır.

Hüseyin Kenan'la Lâmia'nın Birlikte Olması XV. bölümde Hüseyin Kenan, kendisini ölene kadar seveceğini söyleyen Lâmia'ya bunun doğru olmadığını ve bir tür yanlışta içinde olduğunu anlatmaya çalışır. Aşk denen şeyin yalnızca dudaklarda kalması ve kalbe inip onu zehirlememesi gerektiğini söyler. Hüseyin Kenan için aşk, geçici bir heves ve tensel bir hazdan ibarettir. Lâmia'nın yanlışta duygulara kendini kaptırmamasını ve kendisine bağlanmamasını ister. Bir sabah uyandığında sonbaharın geldiğini fark eden Hüseyin Kenan yaprakların sararıp döküldüğünü görür. Arapderesi ve Zeybek Pınarı taraflarına yürüyüşe gider. Lâmia'nın hasta olduğunu duymuş olan Hüseyin Kenan son üç gündür onu görmemesi üzerine Şükrü Bey'in evine gider ve Hatice'ye Lâmia'nın durumunu sorar. Onun bir tür boğaz nezlesine yakalandığını ancak her geçen gün durumunun düzeldiğini öğrenmesi üzerine oradan ayrılır. Hüseyin Kenan gençlerin düzenlemiş olduğu bir eğlenceye katılır. Eğlenceden bunaldığı için oradan ayrılıp merasim dairesine doğru ilerlerken çardakta Lâmia'nın bir pelerinle örtünmüş halde beklediğini görür. Hüseyin Kenan'ın kendisini görmek istediğini Hatice'den duyduğunu söyleyen Lâmia çardağa gelmiştir. Bir süre sonra Saip Paşa Hüseyin Kenan'ı kontrol etmeye ve eğlenceyi neden erkenden terk etmiş olduğunu sormaya gelir. Hüseyin Kenan asla birlikte olamayacaklarını Lâmia'nın iyice anlamasını sağlamaya çalışır. Evden ayrılacağı sırada Lâmia'nın ayağı takılır ve pelerini tamamen açılır. Lâmia'yı çıplak bir halde kollarının arasına alan Hüseyin Kenan şehvet dürtüsüne hâkim olamaz. Lâmia evine ağlayarak döner. Hüseyin Kenan yapmış olduğu şeyden pişman olsa da Lâmia'yı yeniden görmek istemektedir.

Hüseyin Kenan'ın Lâmia'ya Evlenme Teklifi Yapması ve Lâmia'nın Teklifi Reddetmesi O gece boyunca Hüseyin Kenan sigara içer ve yapmış olduğu şeyden utanç duyarak Cavidan'a ayrılık mektubu yazıp ne kadar üzgün olduğunu dile getirir. Yazmış olduğu mektupta ondan neden ayrılması gerektiğinin nedeninden bahsetmez. Fakat affedilmesi mümkün olmayan bir şey yaptığını ve bundan dolayı ayrılmaları gerektiğini söyler. XVIII. bölümde ertesi sabah bir hizmetçi piyanonun önünde Hüseyin Kenan'ı baygın ve başı şişmiş bir halde bulur. Bir askerî doktor onun beyin humması geçirdiğini düşünse de korkulan olmaz. Bir süre sonra kendine gelen Hüseyin Kenan Lâmia'yı sorduğunda onun İzmir'e gitmiş olduğunu öğrenir. Hastaneye kaldırılan Hüseyin Kenan'ı görmeye gelen Lâmia, amcasının evi değiştirmek istediğini ve bundan dolayı İzmir'e gitmiş olduklarını söyler. Lâmia Naciye'yi hasta odasından gönderir ve böylece ikili baş başa kalır. Hüseyin Kenan Lâmia'ya nişanlılarından ayrılıp evlenmeleri gerektiğini ve başka çareleri olmadığını söyler. Hüseyin Kenan Lâmia'dan İstanbul'a gidip Cavidan'la yüz yüze konuşmak için izin ister. Fakat Hüseyin Kenan'ın baygın bulunduğu sabah merasim odasında bulunan Lâmia, onun Cavidan'a yazmış olduğu mektubu bulup okumuştur. Okumuş olduğu mektuptan gururu ve haysiyeti kırılmış olan Lâmia onunla asla evlenemeyeceğini zira birlikte mutlu olamayacaklarını söyler.

İkilinin Birbirinden Ayrılması

Bir hafta sonra ayrılık günü gelir. Hüseyin Kenan Lâmia'ya nişanlılarından ayrılıp evlenmeyi defalarca teklif eder. Ancak Lâmia Hüseyin Kenan'ın pişman ve mutsuz olacağı bir evlilik yapmasını istemez. Lâmia Nazım'dan ayrılacaktır. Fakat Hüseyin Kenan'la da evlenmeyecektir. Bozyaka'da buldukları son gece birlikte dışarı çıkarlar. Lâmia Hüseyin Kenan'a İzmir'deki bir dul zabıt eşinin hikâyesini anlatır. Dul kadının eşi Menemen'de eşkiyalar tarafından vurulmuştur. Eşinin ölümünden sonra başka kimseyle evlenmemiş olan dul kadın onun hayaliyle mutlu olmuştur. Çünkü o eşini çok sevmiştir. Asıl dul olanların ona evlenmesini öneren kadınların olduğunu söyler. Zira onlar kocalarını sevmeden evlenmişlerdir. Lâmia da Hüseyin Kenan'la evlenip mutsuz yaşamaktansa onun hayaliyle yaşayıp mutlu olmayı tercih eder. Cavidan'dan aldığı mektubun oldukça samimi bir dille yazılmış olduğunu gören Hüseyin Kenan ona durumu mektupla değil yüz yüzeyken anlatmayı tercih eder. En sonunda ikili birbirinden ayrılır.

Gebelighinden Dolayı Lâmia'nın Nişanlısından Ayrılmak Zorunda Kalması

Eserin II. bölümünde anlatı Lâmia'ya odaklanır. Bir müsademede yaralanmış olduğu için nazım aylarca mektup yazamamıştır. Fakat aylar sonra iyileşip kendini toparlamayı başarmış olan Nazım Şükrü Bey'e mektup göndermiştir. Yüzbaşı olmayı başarmış olan Nazım İskenderun'a yerleşmeye ve Lâmia'yla orada yaşamaya karar vermiştir. Onun mektubunun ardından Nazım'a bir cevap mektubu yazan Şükrü Bey lisanımünasiple durumu anlatır. Şükrü Bey Nazım'a yazmış olduğu mektupta Lâmia'nın üç aylık gebe olduğunu, Bozyaka'da geçirdikleri süre boyunca kendisinde bir tuhaflık olduğunu, onun biriyle görüştüğünden şüphelendiğini fakat bunun olabileceğini hiç tahmin etmediğini söyler. Böylesine kötü bir duruma düşmüş olmaktan yaşadıkları utancı ve onu gizlice Kütahya'daki bir tanıdıklarına göndereceklerini söyler. Lâmia oradaki insanlara dul bir kadın olarak tanıtılacaktır. Kendisine Lâmia'dan daha güzel ve daha temiz kızlar bulduklarını söyleyerek aleyhlerine olan durumu kotarmaya çalışır.

Lâmia'nın Büyük Dayısına Gönderilmesi

Kütahya'ya gidecek olan bir trene bindirilecek olan Lâmia'nın yolculuk hazırlıkları yapılır. Hazırlıkların devam ettiği ve Enise Hanım'ın evde olmadığı bir sırada, hakkında hiç iyi şeyler söylenmeyen Meftune Hanım gelir ve içeri girmek ister. Lâmia onu misafir odasına alır. Meftune Hanım Lâmia'a gayrimeşru bir şekilde gebe kaldığından haberdar olduğunu ima eder. Feriha adlı arkadaşının babası olan Namık Bey'den hediye olarak bir yüzük ve çeşitli değerli takılar getirmiştir. Bunların karşılığında Namık Bey Lâmia'yla Meftune Hanım'ın Değirmendağı'ndaki evinde yarım saat veya bir saatliğine birlikte olmak istemektedir. Yapılan ahlaksız teklif karşısında dumura uğrayıp fenalaşan Lâmia Meftune Hanım'ı evden kovar. Ardından Lâmia eve dönen Enise Hanım'a Meftune Hanım'ın yapmış olduğu tekliften bahseder. Bunun olabileceğini öngörmüş olan Enise Hanım hiç zaman kaybetmeden Lâmia'ya gitmesi gerektiğini söyler.

Tren Yolculuğu Sırasında Lâmia'nın Naciye ve Makbule'yle Tanışması

Ardından tren istasyonuna gidilir ve her ne kadar öfkeli olsalar da Şükrü Bey'le Enise Hanım tren kalkmak üzereyken Lâmia'yı gözyaşları içinde öperler. Şükrü Bey Lâmia'yı bu şekilde Kütahya'ya göndermekten derin bir üzüntü duyar ve tarifsiz bir kedere gömülür. Tren seyahati sırasında Makbule ve Naciye adlarındaki iki kadın karakter Lâmia'nın uzun süredir hiç pencereden dışarı bakmadığını fark ederler. Ona daha dikkatli baktıklarında Lâmia'nın yolculuk boyunca ağlamış olduğunu anlarlar. Makbule Lâmia'yla konuşup derdini öğrenmek ister. Naciye'ye böylesine ağlayan bir kadını konuşmanın rahatlatmayacağını söyler. En sonunda ikili Lâmia'nın yanına gider ve sakin olup üzülmemesi gerektiğini söylerler. Makbule'yle Naciye onu yanlarına davet ettikten sonra yerlerine geçerler. Bir yüzbaşıyla binbaşı da onların yanına gelir. Binbaşının öfkeli yüz ifadesini gören Lâmia ikilinin yanından ayrılır.

Lâmia'nın Büyük Dayısının Evine Yerleşmesi

Lâmia'nın büyük dayısı Rıza Bey eski bir süvari binbaşısıdır. Siyasî bir olaydan dolayı yirmi beş yıl önce meslekten uzaklaştırılmış ve Kütahya'ya sürgün edilmiştir. Kütahya'da zengin bir çiftçinin kızıyla evlenmiş ve bir daha oradan ayrılmamıştır. Lâmia dayısının, en büyükleri on üç yaşında olan, dört oğluyla hemen kaynaşır. Onlarla oyunlar oynar ve onlarla ilgilenir. Oğlanlar hemen kaynaşmış olsa da kızlar için aynı şey geçerli değildir. Yirmi üç yaşında olan Mahmure orta yaşlı sarhoş bir vergi memuruyla evlidir. Lâmia'nın müşkül durumundan faydalanarak onu küçümser ve yeni doğacak olan çocuğuyla onun ilgilenmesini planlar. Doğacak olan çocuğunu dört gözle bekleyen Lâmia bütün hayatını ona vakfetmeye karar verir. Kütahya'daki dayısının evine yerleştiği günden itibaren istasyona gelen trenlerden Hüseyin Kenan'la ilgili bir haber getirileceğini düşünerek heyecan duyar ve geceleri yatmadan önce Hüseyin Kenan'a asla göndermeyeceği mektuplar yazar. Bu mektuplarda Lâmia Hüseyin Kenan'a içini döker.

Lâmîa'nın Ailenin Bir Parçası Olması

Geldiği günden beri ahlaklı kişiliği, çalışkanlığı ve fedakârlığıyla Lâmia Rıza Bey'i etkiler. Rıza Bey zaman içinde Lâmia'nın kötü biri olmaktan ziyade kötü kaderinin kurbanı olduğunu düşünerek ona acıyıp sempati duymaya başlar. Rıza Bey'in eşi Huriye Hanım da Lâmia'yla ilgili aynı izlenimleri edinse de ona tam anlamıyla güvenmekte zorlanır. Zira onun rol yapıp güven kazanma çabasında olabileceğini de hesap eder. Huriye Hanım Lâmia'ya fırsat buldukça erkeklerle ilgili nasihatler verir ve mevcut durumundan dolayı dışarıda fazla görünmemesi gerektiğini de söyler. Lâmia'nın Hüseyin Kenan'a yazdığı mektuplar bulunur ve onun bu mektupları kime yazdığı araştırılır. En sonunda Lâmia'ya mektupları kime yazdığı sorulduğunda gerçekler öğrenilir. Gerçeklerin öğrenilmesi üzerine Lâmia'ya inanılır ve konu daha fazla uzamadan kapatılır.

Lâmîa ve Naciye'yle Makbule'nin Komşu Olması

Karşıdaki eve yeni bir aile taşınır. Mahmure dikiş diken Lâmia'yı mahalleye yeni taşınan komşuları pencereden izlemeye çağırır. Kızların konuşmalarına göre yeni komşular oldukça pis ve yoksuldu. Pencereden bakan Lâmia yeni komşularının trende tanıştığı kadınlarla binbaşı olduğunu görür. Yeni evlerine taşındıktan sonra baba ve kızları her gece müzik eşliğinde dans edip eğlenir. Kısa süre içinde Mahmure'yle Rıza Bey yeni komşularıyla samimi olur. Onların aksine Lâmia komşulardan uzak durur. Naciye Lâmia'yla görüşür ve ona binbaşidan korkmaması gerektiğini söyler. Bir eğlence sırasında bulunan bozuk bir plak gramofona takılır. Bozuk plaktan Hüseyin Kenan'ın bestesi duyulmaya başlar. Plağı değiştirmek isteyen kişiye engel olan Lâmia müziğin yarıda kesilmesine izin vermez. Ardından kış boyunca Hüseyin Kenan'ın müziğini dinleyip Bozyaka anılarını düşünür. Çocuklardan birinin plağı yanlışlıkla kırması üzerine şok geçirir. Hüseyin Kenan'ı hatırlatan bir şeyi kaybetmiş olmanın verdiği üzüntüyle bir süre kendini toparlayamaz.

Lâmîa'nın Geçmişinin Bölge Sakinleri Tarafından Öğrenilmesi

Nisan ayı geldiğinde evin önünden geçen gençlerin bir türkü söylediği duyulur. Türküyü daha önce de duymuş olan Rasih Bey onlara öfkelenir. Aile üyeleri onun gençlere neden kızdığını anlayamaz. Fakat türküyü dikkatlice dinlediklerinde bu türkünün Lâmia'yla ilgili olduğunu anlarlar. Lâmia'nın sırrı bölge insanı tarafından kulaktan kulağa yayılarak öğrenilmiştir. Huriye Hanım'ın en büyük korkusu başına gelmiştir. Dedikoduların yayılması ve aleni bir şekilde konuşulmaya başlamasıyla aile üyeleri Lâmia'nın varlığından rahatsızlık duymaya başlar. Onların aksine Binbaşı Kemal ise Lâmia'ya iyi davranmaya ve onun gönlünü kazanmaya çalışır. Bundan böyle Lâmia'yı teselli eden şeyler Makbule'nin dostluğu ve gece vakitlerinde yazdığı mektuplardır. Mayıs ayına gelindiğinde Lâmia iyice rahatsız edilir ve ölüm tehlikesi atlattırırken kızı Mebrure'yi dünyaya getirir.

Lâmîa'nın Mahmure'nin Suçunu Üstlenmesi ve Rasih Bey Tarafından Taciz Edilmesi

X. bölümde, bir gece eve sarhoş halde gelen Rasih Bey Mahmure'nin bir jandarma çavuşuyla aşk yaşadığını öğrendiğini dile getirmiştir. Jandarma çavuşu tarafından nasıl tavlandığını anlatan ve çavuşun Rasih Bey'e yaşanan yasak ilişkisi anlattığını söyleyen Mahmure intihar edeceğini ancak başkasının bu suçu üstlenmesiyle kurtulabileceğini söyler. Mahmure'nin çocuklarının öksüz bırakmaktan korktuğunu söylemesi üzerine Lâmia çavuşla kendisinin görüştüğünü söylemeye ikna olur. Ertesi sabah Rasih Efendi bahçedeki büyük ceviz ağacının altına oturur. Lâmia, kendinde olmayan, hasta gibi görünen ve öfkeli Rasih Bey'e çavuşla nasıl ve ne zaman görüştüğünü anlatır. Rasih Bey Lâmia'ya kızar ve bir daha hiçbir erkeğe görünmemesi konusunda onu uyarır. Rasih Bey Lâmia'yı gözetlemeye ve imalı laflarla onu rahatsız etmeye başlar. Zaman zaman onu sıkıştırıp sorgular. Bir sabah Mahmure'den aldığı yemek tepsisini Rasih'in odasına götüren Lâmia onun tarafından sıkıştırılıp taciz edilir. Rasih Lâmia'ya onu çavuştan kışkırdığını ve onunla olmak istediğini söyler. Lâmia, Rasih'in baldızı Zübeyde'nin odaya girmesini fırsata çevirerek kendini kurtarır.

Rasih Bey'in Lâmia'yı Taciz Etmesi ve Lâmia'nın Muhlis Efendi'yle Evlenmeye Karar Vermesi

Merdiven aralığında Rasih Bey Lâmia'yı sıkıştırmış fakat Lâmia onun elinden kurtulmayı başarmıştır. Yaşlı bir telgraf memuru olan Muhlis Efendi Lâmia'yı kendi için istemiştir. Başlangıçta onunla evlenmeyi istememiş olan Lâmia Rasih Bey'in sıkıştırmaları ve baskıları üzerine Muhlis Efendi'nin evlilik teklifini kabul eder. Muhlis Efendi bir kadın komşusu aracılığıyla şartlarını Lâmia'ya iletir. Muhlis Efendi Lâmia'nın evlilikten sonra başka erkeklerle görüşmeyeceğine emin olmak ister. Lâmia'ya yapılan evlilik teklifiyle yıkılan Rasih Bey iyice huysuzlaşır ve her gece eve sarhoş gelmeye başlar. En sonunda Rasih Bey Lâmia'yı bahçeye çağırır ve ona eşinden boşanıp kendisiyle evleneceğini söyler. Fakat Lâmia Rasih Bey'e bu teklifi asla kabul etmeyeceğini söyler.

Lâmîa'nın Kendisini Taciz Eden Rasih Bey'i Vurması Huriye Hanım'ın koyun tüccarı olan büyük kardeşinin oğlunun sünnet düğünü yapılmaktadır. Düğün sırasında Lâmia, Mahmure'nin en küçük çocuğu ve Mebrure'yle kendi odasında oturup pencereden kırlangıçlarla bulutları izlemektedir. Döşegine uzandığı sırada aşağıdan bazı sesler geldiğini duyan Lâmia cesaretini toplayıp odadan çıkar. Merdivenlerden aşağı inerken Rasih Bey'le karşılaşır. Rasih Bey Lâmia'ya korkmamasını ve yalnızca onunla konuşmak istediğini söyler. Rasih Bey Lâmia'ya onun yaşlı bir adamla evlenmesine izin vermeyeceğini ve her şeyi göze aldığını söyler. Rasih Bey Lâmia'yı kovalamaya ve Lâmia da ondan kaçmaya başlar. Rasih Bey merdiven aralığında Lâmia'yı sıkıştırır. İkili arasında bir arbeye yaşanır. Lâmia Rasih Bey'in elinden kurtulup Rıza Bey'in revolverine ulaşır. Lâmia üzerine yürüyen Rasih Bey'e iki el ateş eder.

Lâmîa'nın Hakkı Efendi'nin Evine Gönderilmesi Kendine gelen Lâmia çevresindeki konuşmalardan ve koşuşturmalardan sonra hastane, mahkeme ve koğuş arasında geçen günleri hatırlar. Rıza Bey Lâmia'ya davada kendisinin haklı bulunduğunu ve serbest bırakıldığını söyler. Ancak Rasih Bey ölmüş ve artık Lâmia'nın eve dönmesi mümkün değildir. Rıza Bey'in askerlik arkadaşı olan eski tabur imamı Hakkı Efendi'nin yanında kalacak ve babasının maaşı da ona gönderilecektir. Hakkı Efendi caminin meşrutasında oturmaktadır. Eşi Fatma Hanım altmış yaşında bir Çerkezdir. Hakkı Efendi eşine kötü davranıp zaman zaman onu dövse de başkalarına karşı oldukça iyi niyetli ve cömerttir. Fatma Hanım dövüldüğü için eşine sitem etmez. Makbule yoğun ısrarlar sonucunda babasını Lâmia'yı görmeye ikna etmeyi başarır. Binbaşı Kemal Bey Lâmia'yı tutuklu bulunduğu süre içinde defalarca tevkifhanede ziyaret etmiştir. Hakkı'yla Kemal kısa süre içinde dost olur ve Makbule Lâmia'yı düzenli olarak ziyaret eder.

Lâmîa'nın Binbaşı Kemal'le Evlenmesi Bahçesindeki en güzel çiçeklerden buket hazırlayıp bir bahar günü Makbule Lâmia'yı görmeye gelir. Makbule Lâmia'ya, Kemal, Rıza ve Hakkı'nın onunla ilgili önemli bir konuyu görüştüklerini söyler. Binbaşı Kemal Rıza Bey'den Lâmia'yla evlenmeyi isteyecektir. Lâmia'yı rahat ettirmek ve üzerindeki yükten kurtarmak için yapılabilecek en iyi şeyin bu olduğunu düşünmüştür. Yapmış olduğu fedakârlıktan dolayı Lâmia Kemal Bey'e büyük minnet duyar. Evliliğin ardından yaşadığı eski muhite geri dönen Lâmia komşuları tarafından saygı gören ve sevilen bir kadın olur. Başlangıçta bir binbaşıyla evlendiği için onun kibirlenmiş olduğu düşünülmüşse de onun aslında utangaç ve mütevazı bir genç olduğu kısa sürede anlaşılır. Bozyaka'daki amcası ve Rıza Bey onu düzenli olarak ziyaret eder. Artık on sekiz yaşına erişmiş olan Lâmia'nın saçları daha da sararmış ve kendisi güzelleşmiştir. Fakat yaşlı bir kadın gibi davranmak onun huyu olmuştur. Hayatı askerlikle ve müsademelerle geçmiş olan Kemal Bey aşkı Lâmia'da bulmuştur. Başlangıçta acıdığı ve haline üzüldüğü bu genç kıza kendine hâkim olmaya çalışsa da zaman içinde âşık olmuştur. Zaman zaman Kemal Bey Lâmia'ya olan aşkını söylemleriyle belli eder. Lâmia Kemal Bey için içten içe üzümler ve ona acır. Makbule'yle çok iyi anlaşır.

Lâmîa'nın Aile Hayatına Kavuşması ve Vedat Bey'le Tanışması Makbule, kendisiyle çok iyi anlaşan ve onunla yakınlaşan Lâmia'ya zaman içinde anne diye hitap etmeye başlar. Uzun zaman sonra kavuşmuş olduğu gerçek aile ortamı sayesinde Lâmia mutlu olur ve tam bir ev kadınına dönüşür. Bunun yanında Binbaşı Kemal Bey de Lâmia'nın kızı Mebrure'yle yakından ilgilenir ve ona kendi öz kızı gibi bakar. Binbaşı Kemal Bey, çok uzun zaman özlemini çekmiş olduğu aşk duygusunu ihtiyar kalbiyle yaşamaya başlar. Buna karşın Lâmia da Hüseyin Kenan'a beslediği aşkı yüreğine gömer ve duygularını kendi içinde yaşamaya devam eder. Bir gece yarısı Binbaşı Kemal Bey'in doktor olan yeğeni Vedat Bey sürgün edilmiş biri olarak Kütahya'ya gelir. Genç Doktor Kemal Bey'in evine konuk olmasa bile aileyi sıklıkla ziyaret eder. Vedat Bey'in ziyaretlerinden birinde Makbule Lâmia'ya Vedat Bey'e karşı derin duygular beslediğini itiraf eder. Gençliğinden, tecrübesizliğinden ve saflığından dolayı Lâmia Vedat Bey'le Makbule'nin ona karşı beslediği duygular üzerine konuşmaya kendini mecbur hisseder. Vedat Bey Makbule'nin duygularıyla ilgili kendisine anlatılan şeylerle hiç ilgilenmez. Bir sohbet sırasında Vedat Bey Hüseyin Kenan'ı tanıdığını söyler ve Lâmia bunu duyar.

Yanlış Anlaşılma Üzerine Lâmia'yla Binbaşı Kemal'in Boşanması Bir süre sonra Vedat Bey'in ağır bir kaza geçirdiğini haber alan Lâmia onun kaldığı eve gider. Kemal Bey'i ve diğerlerini telaşlandırmamak için Vedat Bey'in evine kimseye haber vermeden gider. Fakat eve gittiğinde kendisine bildirildiği gibi önemli bir sorun olmadığını anlayan Lâmia'yı ev sahibi kadın çay içmeye davet eder. Bir süre sonra soba gazından rahatsızlanan Lâmia ve diğerleri rahatsızlanıp baygınlık geçirir. Evin içinde kendine geldiğinde Lâmia karşısında kocasını bulur ve onun suratını asmış olduğunu fark eder. Görmüş olduğu manzarayı oldukça yanlış yorumlayan Binbaşı Kemal Bey Lâmia'yla ilgili şüpheye kapılır. Olayın ardından Binbaşı Kemal Bey büyük bir hayal kırıklığı yaşayarak

Lâmîa'yı evden kovup boşar. Yanlış anlaşılma nedeniyle yaşanan üzücü olayın ardından kendini suçlayan Doktor Vedat Bey Lâmia'ya evlenmeyi teklif eder. Lâmia Vedat Bey'in teklifini kati surette reddeder. Zira yapılan teklifi kabul etmesi kendisine yöneltilen bütün suçlamaları kabul etmesi anlamına gelecektir. Aynı zamanda daha önce hiç evlenmemiş ve henüz genç olan bir adamın bu şekilde evlenmesinin haksızlık olacağını düşünür. Doktor Vedat Bey Lâmia'ya kendisine uzun zamandır âşık olduğunu ve onunla evlenmeyi gönülden istediğini söylese de Lâmia, teklifi reddedip İstanbul'daki annesinin sütünesinin yanına gitmeye karar verir.

Hüseyin Kenan'ın Lâmia'yı Özlemesi ve Ona Geri Dönmek İstemesi Eserin son ana bölümü olan üçüncü bölümde Hüseyin Kenan'ın yaşadıkları, günlüğüne yazmış oldukları aracılığıyla kendi ağzından aktarılır. İstanbul'a geri döndükten sonra Hüseyin Kenan müzik kariyerinde ilerleyemez ve bir şeyler üretemez duruma gelir. Bundan dolayı depresif bir ruh halindedir ve ne yapması gerektiğini bilmemektedir. Cavidan'la evlenip çocuk sahibi olmuş olan Hüseyin Kenan'ın herkesin imrenerek izlediği bir evliliği varmış gibi görünse de aslında kendisi içten içe mutsuzdur. Bundan dolayı sürekli olarak Bozyaka'da geçirdiği günlerin hayaliyle yaşar. Cavidan'la evlenerek mutlu olacağını ve rahata kavuşacağını düşünmüş olan Hüseyin Kenan umduğunu bulamamıştır. Maddi ve manevi olarak hayatlarındaki her şey yolunda gitse ve Cavidan da oldukça güzel ve alımlı bir kadın olsa da Hüseyin Kenan oldukça dalgın, düşünceli ve mutsuzdur. Hüseyin Kenan'ın mutsuzluğunu ve huzursuzluğunu fark eden Cavidan, iyi gelebileceğini öngörerek Bozyaka'ya gitmeyi teklif eder. İzmir'e gitmek üzereyken Hüseyin Kenan annesinin ölümünü hatırlar. Eskiden yaşadığı muhitte eşiyile arasında olan farkı daha iyi görür ve fark etmeye başlar. Cavidan her ne kadar eğitilmiş, güzel ve hoşgörülü bir eş olsa da Hüseyin Kenan'ın akli sürekli olarak Lâmia'dadır.

Lâmîa'nın Vedat Bey'le Evlenmesi ve Hüseyin Kenan'ın İntihar Etmesi Bozyaka'ya varan Hüseyin Kenan kime sorduysa Lâmia'yla ilgili bir bilgi alamamış ve onu bulamamıştır. Dolayısıyla Hüseyin Kenan en sonunda Lâmia'ya âşık olduğunu kendine itiraf eder. Cavidan'ın eski arkadaşlarından biri olan Namık Behçet Bey Cavidan'ı ziyaret etmek amacıyla Bozyaka'ya gelir. Bozyaka'da umduğunu bulamadığı gibi hayal kırıklığına uğramış olan Hüseyin Kenan üzgün bir halde İstanbul'a geri döner. İstanbul'a döndükten sonra Hüseyin Kenan Cavidan'la sahte bir ilişki ve evlilik yaşadığını, aslında ona karşı hiçbir şey hissetmediğini fark eder. Dolayısıyla Hüseyin Kenan Cavidan'dan ayrılma kararı alır. Aradan bir süre geçtikten sonra Hüseyin Kenan Doktor Vedat Bey'le karşılaşır ve onun Lâmia'yla birlikte yaşadığını kendi ağzından öğrenir. Vedat'ın Lâmia'yla evleneceğini öğrenen Hüseyin Kenan sevdiği kadına bir mektup yazarak iletişime geçmeye karar verir. Hüseyin Kenan tarafından yapılan buluşma tekliflerini Lâmia, kendisine yazılan üçüncü mektuptan sonra kabul eder. Hüseyin Kenan Lâmia'ya onu ne kadar sevdiğini anlatır ve duygularının gerçekliğini ona kanıtlamaya çalışır. Fakat Lâmia Hüseyin Kenan'a yaşadıkları ilişkinin yalnızca bir gönül eğlencesi olduğunu söyler ve Hüseyin Kenan Lâmia'yı ona âşık olduğuna ne yaptıysa ikna edemez. Hüseyin Kenan kızı Mebrure'yi ilk ve son defa kendine ait bestelerden birini söylerken görür. İlerleyen günlerde Lâmia'yla Vedat Bey evlenir. Ardından Hüseyin Kenan Seydişehir'de yaşayan evli olan kız kardeşi Afife'yi ve merhum annesi Melek Hanım'ın mezarını ziyaret eder. Yapılan ziyaretten altı ay sonra çıkan bir gazetede Hüseyin Kenan'ın intihar ederek öldüğü haberi görülür.

Temalar

Ataerkillik Reşat Nuri Güntekin'in *Dudaktan Kalbe* adlı romanındaki kurgusal toplum ataerkillik normlar ve dinamiklere sahiptir. Erkeklerin topluma yön veren ve baskın gelen cins olduğu ilk göze çarpan hususlardandır. Anlatıdaki kadın karakterlerin ve tiplerin az da olsa etkinliği ve etkisi varmış gibi görünse de aslında tamamen ikincil plandadırlar. Kadınların, kendilerine en yakın olanlar haricinde başka erkeklerle görüşmesi veya yan yana görünmesi toplum tarafından hoş karşılanmaz. Başta İslam dini üzere semavî dinlere inananların ağırlıkta olduğu bir toplumda yaşanıldığı için kadınlar kapalıdır. Özellikle gayrimeşru çocukları olan veya dul kalan kadınların bir an evvel evlendirilmesi gerekmektedir. Zira belirli bir yaştan sonra her kadının başında bir erkek olmalıdır. Anlatının kadın başkarakterleri olan Lâmia, kendisinden yaşça oldukça büyük olan Hüseyin Kenan'dan gebe kalır. Onlu yaşlarında olan küçük kızların kendilerinden yaşça büyük olan erkeklerle evlendirildikleri görülür. İki de nişanlı olduğu için evlilik gerçekleşmez. İkisinin yollarını ayırması üzerine babası belli olmayan bir çocuğu dünyaya getiren Lâmia'yı korumak adına yakınları onun dul olduğunu söylerler. Sevdiği erkekle norm dışı bir birliktelik yaşamış olmasından dolayı Lâmia gittiği yerlerde istenmeyen kişi olur ve kötü bir kadın olarak algılandığı için erkeklerin tacizine maruz kalır. Babasının kim olduğunun belli olmadığı bir çocuğa sahip olan Lâmia istenmeyen ve tacize uğrayan genç bir kız haline gelir.

Aşk Reşat Nuri Güntekin'in *Dudaktan Kalbe* adlı romanının ana izleği aşktır. Anlatının iki ana tiplmesi olan Hüseyin Kenan ve Lâmia Bozyaka'da birbirine âşık olur. Dayısının Bozyaka'daki bir evine Avrupa'dan döndükten sonra yerleşen Hüseyin Kenan Nimet adındaki evli bir kadınla görüşüp gönül eğlendirir. Kınalı Yapıncak denilen Lâmia adındaki küçük kız da onların birbirlerini çok sevdiğini sanarak onların bekçiliğini yapar. Her gece yatmadan önce Hüseyin Kenan'ın kemanla çaldığı parçaları dinleyen Lâmia zaman içinde ona âşık olur. Kendisine gösterilen ilgiden fazlasıyla memnun olan Hüseyin Kenan da yeni bestesi için ilham bulmak amacıyla Bozyaka'ya gelir. Geçen zaman içinde Lâmia'nın büyümüş olduğunu fark eden Hüseyin Kenan ona ilgi gösterir. Şehvet duygusuna hâkim olamayan Hüseyin Kenan Lâmia'yla her fırsatta birlikte olmak ister. Lâmia da kendini sevdiği adama teslim eder hatta ondan gebe kalır. Hüseyin Kenan'ın aksine Lâmia'nın aşk algısı çocukken romantik, idealist, soyut ve oldukça bağlayıcıdır. Âşık olduğu Hüseyin Kenan'ı bir ömür boyunca seveceğine ve ona bağlı kalacağına inanır. Hatta evlenmeleri veya birlikte olmaları durumunda sevdiği adamın mutsuz olacağını anlaması üzerine onun hayaliyle bile yaşayıp mutlu olabileceğini söyler. Henüz genç olduğu dönemlerde Lâmia inandığı gibi yaşar fakat hayat şartları onu zorlayıp değiştirir ve kendi istikbali için farklı şekilde hareket etmesi gerekir.

Şehvet Eserin isminden de anlaşılacağı üzere *Dudaktan Kalbe* aşk kavramını iki farklı şekilde algılayan karakterlerin çatışması üzerine kuruludur. Babasının hırsızlık yapması sonucunda cezaevine atılmasıyla ötekileştirilen Hüseyin Kenan içe kapanık, narin, aşırı duyarlı ve hassas bir karaktere dönüşür. Utangaçlığı ve çekingenliği nedeniyle arzularını gerçekleştiremez. Fakat annesinin baskısıyla Avrupa'ya gidip müzik eğitimi alır ve dünya çapında dinlenen bir beste yapmayı başarır. Yapmış olduğu beste sayesinde elde ettiği ün ona özgüven kazandırır. Meşhur biri olarak ülkesine dönen Hüseyin Kenan gençliğinde yaşayamayıp özlemini çekmiş olduğu tutkularını hayata geçirmeye başlar. Aynı anda birden fazla kadınla görüşmeye başlar ve bunların arasında evli olanlar da vardır. Şahsi istikbalini düşünerek çok da sevmediği Cavidan'la nişanlanır. Bu sırada başka kadınlarla görüşmeye devam eder. Bozyaka'da tanıştığı Lâmia adlı genç kıza bölgeye yaptığı ikinci ziyaretinde şehvet duygusuyla bakmaya başlayan Hüseyin Kenan onunla birlikte olmaya başlar hatta onu gebe bırakır. Hüseyin Kenan Lâmia'nın aksine aşk duygusunu gelip geçici tinsel bir heves olarak algılar. Aşkın yalnızca bedensel bir hazdan ibaret kalması ve asla yürekten bir başa dönüşmemesi gerektiğini söyler. Fakat zaman ilerledikçe ve yaş aldıkça aşka bakış açısının kendisine mutluluk getirmediğini fark eden Hüseyin Kenan sonunda intihara sürükleneceği bir bunalıma düşer. Korktuğu şey başına gelir ve aşk dudaklarından kalbine iner.

İç Gözlem Muharririn *Dudaktan Kalbe* adlı romanında detaylı ve incelikli bir şekilde olmasa da özellikle baş anlatı kişilerinin içinde buldukları psikolojik durum ve bunların kaynakları üzerinde durulur. Anlatının birinci ve ikinci ana bölümlerinde anlatı kişilerinin kişilik özelliklerinin oluşum süreci elöyküsel, her şeyi bilen ve gören anlatıcı tarafından verilir. Birinci bölümde erkek baş anlatı kişisi olan Hüseyin Kenan üzerinde durulur. Çocukluğunda yaşadığı travmalar nedeniyle içe kapanık, aşırı duyarlı, hassas ve utangaç bir kişiliğe dönüşmüş olan Hüseyin Kenan, Avrupa'ya gidip başarılı bir keman virtüözü olduktan sonra kişilik yapısı olarak da köklü bir değişim geçirir. Gençliğinde yaşamadığı hazları yaşar ve bunların peşinden koşar. Bundan dolayı da aşk gibi aşırı bağlayıcı duygulara kapılmamaya çalışır. Üçüncü ve son ana bölümde tuttuğu günlük aracılığıyla Hüseyin Kenan'ın iç dünyasındaki akışı ve dönüşümü kendi ağzından takip etmekteyiz. Her ne kadar maddi hevesler için Lâmia'yı terk etmiş olsa da Hüseyin Kenan zaman içinde yapmış olduğu hatanın farkına varır. Kendi istikbalini kurtarmak adına Cavidan'la yapmış olduğu evlilikten pişman olur. Gerçek sevgiyi tatmış olduğu Lâmia'yla evlenmek istese de Lâmia Vedat'la evlenmek üzeredir. Ataerkil bir toplumda yaşayan ve sevdiği adam tarafından terk edilmiş olan Lâmia'nın da yaşadığı travmalar, buhranlar ve bunalımlar anlatıcı tarafından okura aktarılır.

Kişi İncelemesi

Hüseyin Kenan (Açık/Asosyal/Sorumsuz/Duygusal)

Anlatının baş anlatı kişisi olan Hüseyin Kenan'ın annesi Melek Hanım babası tarafından reddedilip mirastan mahrum bırakılmıştır. Ailenin geçim sıkıntısı çekmesi nedeniyle babası Nail Bey hırsızlık yapar. Emniyet güçleri tarafından yakalanıp cezaevine yerleştirilmesi üzerine Melek Hanım iki çocuğuyla baş başa kalır. Melek Hanım çocuklarını alıp ağabeyi Saip Paşa'nın evine gider. Saip Paşa Melek Hanım'a yardım eder ancak babasına karşı gelmiş ve eşinin hapse girmiş olmasından dolayı daima ezilen ve istenmeyen kişi olur. Büyüklerinin arasında geçen sorunların mağduru olan Hüseyin Kenan içe kapanık, özgüvensiz, utangaç ve cansız bir çocuğa dönüşür. Gençlik yıllarında dayısının

aracılığıyla İstanbul'daki mühendislik okuluna giden Hüseyin Kenan, mezun olduktan sonra yapmayı en çok istediği müzikle uğraşır. Fakat yaptığı işten umduğunu bulamaması üzerine Avrupa'daki dostunun yanına gider ve müzik eğitimi alır. Yıllar sonra usta bir keman virtüözü olan Hüseyin Kenan yapmış olduğu bestelerle herkesin gönlünü kazanır. Bambaşka bir kişiliğe bürünen Hüseyin Kenan hayatını dolu dolu yaşamaya başlar ve birçok kadınla birlikte olur. Cavidan adındaki zengin bir ailesinin kızıyla nişanlanır. Onunla nişanlıken başka kadınlarla görüşür ve Lâmia adındaki genç bir kızı gebe bırakır. Bunların yaşandığı dönemde Hüseyin Kenan için aşk tensel bir hazdan ibarettir. Bundan dolayı Lâmia'yı yüzüstü bırakarak Cavidan'la evlenir. Ancak ilerleyen yıllarda almış olduğu bu karardan pişman olan Hüseyin Kenan, Lâmia'ya kavuşamayacak olduğunu anladığında intihar eder.

Hissiz Lâmia'dan ayrılmış ve duygusal olarak hiçbir şey hissetmediği bir kadınla evlenmiş olmak onu hissizleştirir: "Pancurlarım kapalı, odam gece gibi karanlıktı. Bir saatten beri piyanonun yanındaki koltuğun içinde uyuşup kalmıştım. Hiçbir şey düşünmüyordum, hiçbir şey hissetmiyordum. Odam gibi beynime ve kalbime de mazlum bir durgunluk çökmüştü" (Güntekin 2008, 239).

Mutsuz Yaşamış olduğu hayal kırıklıkları ve içinde bulunduğu duygusal çatışmalar onu mutsuz eder: "Ne kadar birbirimize benziyorduk. Geçmiş günlerimi de tıpkı böyle görüyordum. Ya durgun, meyas, ümitsiz bir ölüm karanlığı ve hareketsizliği; yahut da müfrit bir teheyhüş, çılgın, sarhoş bir şenlik... Bunun ikisini aramış bulamamış başka insanlar gibi ruhuma sakin bir karar, mutedil bir saadet temin etmemiştim" (Güntekin 2008, 243-244).

Hassas Oldukça özdekçi, somut ve maddiyatçı bir dünya görüşüne sahip olsa da aslında hassas bir karaktere sahiptir: "Odam gönlüme benziyor, ilerleyen yaşıma rağmen orada da daima böyle sessiz bir hayatın raşeleri var. Orada da böyle gözlerin renkli vehmi sanılacak kadar hafif şeyler mütemediyen çırpınıyor, titriyor, bir gizli ateşte nazik kanatlarını yakıyor. Odam gönlüme benziyor" (Güntekin 2008, 75).

İçe Kapanık Küçüklük yaşlarında yaşamış olduğu travmalar nedeniyle içe kapanık, asosyal bir gence dönüşür: "Mamafih, hâlâ eski ürkek, uyuşuk, mütehayyil tabiatını bırakmamıştı. Mektepte de konakta olduğu gibi çocuklardan uzak kalıyor, yine o nazik, mahcup vakarıyla hasarı arsız arkadaşlarına kendini saydırıyordu. (...) çalışkan değildi, derslerine fazla merakı yoktu. Ev işlerinde annesine yardım eder, hatta onun örgülerine, gergeferine biraz eli yatarı. Komşular onu, haşarıca bir kız olarak yetişen Afife'den ziyade kıza benzetirlerdi" (Güntekin 2008, 165).

Mantıklı Özellikle Avrupa'da geçirdiği yıllardan sonra özdekçi bir dünya görüşü geliştiren Hüseyin Kenan mantığıyla hareket eder: "Dünyada en çok öğrendiği insanlar, zengin ve mesut insanların etrafında yaşayan, onların saadetlerinin kırıntılarıyla bahtiyar olmaya çalışanlardı. (...) İnsan, kendini, halini bilmeli, elde edemeyeceği bir şeyi mümkünse istememeli, mümkün değilse bu arzuyu gönlünde gizlemeliydi" (Güntekin 2008, 37).

Azgın Başarılı bir virtüöz olup saygınlık kazanarak ülkesine döndükten sonra şehvet duygusuna kendini fazlasıyla kaptırır: "On beş yaşında iken ihtiyarlar gibi yorgundu. Şimdi otuz yaşından sonra on beş yaşındaki mektep çocukları gibi yeni tahassüslerle titremeye başlıyordu. Gördüğü takdir ve muhabbet ona eski mahcup, merdümgirizliğini yavaş yavaş kaybettirmişti" (Güntekin 2008, 47).

Özdekçi Sevgi ve aşk gibi duyguların insanı yanılgıya düşüren niteliklere sahip olduğuna düşünür: "Sevdayı bin türlü kayda esir ediyorlar, muayyen bir ömrü olan bir hissi zorla hapsedmeğe çalışıyorlar, hep aynı şeyi sevmek için müebbed vefa yeminleri veriyorlar... Daima aynı şeyi sevmek, aynı hâtıraya bağlı kalmak ne fena... Bir keman düşün ki, hep aynı sesleri tekrar ediyor... Bir rüya tasavvut et ki, her gözlerimizi kapadığımız vakit aynı renklerle, şekillerle oynuyor" (Güntekin 2008, 118).

Somut Sevda duygusunun oldukça yanıltıcı niteliklere sahip olduğunu ve bunun aslından tensel bir hazdan başka bir şey olmadığını dile getirir: "- Sevdayı size kalpte doğup ölen bir şey diye öğretiyorlar Kınalı Yapıncak... Ne fena, ne yanlış bir fikir... Sevdanın kalple hiçbir alâkası yok... Sevda, yalnız dudaklarda doğup yaşadıkça bir saadet olur... Onun dudaktan kalbe zehir gibi işlemesine meydan vermemeli..." (Güntekin 2008, 118-119).

Lâmîa (Kapalı/Sosyal/Duygusal)

Küçük yaşlarda küçük erkek kardeşini tifodan kaybetmiş olan Lâmia, kısa bir süre sonra da hasta yatağına düşen annesini ve doğu vilayetlerinden birinde kaymakam olan babasını kaybeder. Ebeveynleri kaybetmiş olan Lâmia İzmir'deki amcasının yanına getirilir ve onun ailesiyle birlikte yaşamaya başlar. Özellikle yaz aylarında Şükrü Bey Lâmia'yı ve ailesini Bozyaka'ya götürür. Burada bağların arasında keyifli bir yaz geçirilir. Nimet Hanım aracılığıyla Hüseyin Kenan'la tanışır ve onun geceleri yaptığı keman provalarını zevkle dinler. Kendisine Nimet Hanım tarafından Kınalı Yapıncak adı verilen Lâmia, gizli bir aşk yaşayan ikilinin bekçiliğini yapar. Oldukça duygusal, hisli ve içli bir kadın olan Lâmia Hüseyin Kenan'a hayranlık duymaya başlar ve Hüseyin Kenan da bu hayranlık karşısında Lâmia'ya ilgi duymaya başlar. Özellikle yeni beste üretmede sorun yaşadığı bir dönemde Bozyaka'ya gelerek Lâmia'yla flörtleşmeye başlar. Yaşanan ilişki sonucunda gebe kalan Lâmia, evlilik dışı bir çocuk dünyaya getirerek gittiği her yerde baskı ve taciz görür. "Romanda, Lâmia, başkışı Kenan'ın aşka bakışının dışavurum simgesi gibidir. Saf bir romantizmle, çocuk yaşta Kenan'a âşık olan Lâmia, onun tüm isteklerine boyun eğecek kadar kapalı gözlerle bilinmez bir maceranın içine atılır" (Kanter 2008, 151).

Üzgün Küçük yaşlarda ebeveynlerini kaybetmiş ve küçük yaşlarda gebe kaldığı çocuğunun babası tarafından terk edilmiş olan Lâmia üzgün bir mizaca sahiptir: "Lâmia bedbaht değildi. İlk günlerde hayli üzülmüş, bu yeni hayata alışıncaya kadar çok sıkıntı çekmişti" (Güntekin 2008, 153).

Saf Hüseyin Kenan, dayısının komşusu Nimet Hanım ile kadın evli olmasına rağmen aşk yaşıyordu, Nimet nereye giderse Lamia'yı da yanında taşıyordu. Bir vakit sonra Kenan bu durumdan rahatsız oldu, fakat kadın Lamia'nın ziyadesiyle saf olduğunu, hiçbir şey sezmeyeceğini söyleyerek adamı ikna etti. "Çünkü o olmasa yalnız gezmemize mana verirler...Biz de bundan korktuğumuz için yalnız gezemeyiz...Mesela şimdi bu saatte yalnız başımıza Kırkçamlar'a gidebilir miydik? Lamia'nın bir iyiliği daha var...Zavallı çocuk, pek ziyade saf...Hiçbir şey sezmıyor. Pek fevkalade olarak hissetse bile söylemeyeceğinden eminim" (Güntekin 2008, 120).

Cesur Lamia, Hüseyin Kenan'a âşık olmuştu, gizli görüşmekten başka da bir çaresi olmadığı için evden geceleri kaçıyor, yakalanma korkusu olmaksızın, cesur hareket ediyordu. "O akşamdan sonra bir garip gece hayatı yaşamaya başladılar. Herkes uyuduktan sonra Lamia odasını içeriden kilitliyor, pencereden çardağa, oradan arka bahçeye atlayarak Kenan'ı bulmaya geliyordu. Evdekilerden hiç çekinmiyor bir gün bu oyunun meydana çıkacağını aklına bile getirmiyordu" (Güntekin 2008, 142).

Özgüvensiz Kenan, Lamia ile yaşadığı geceden sonra Lamia ile evlenmeye mecbur olduğunu düşünüyordu. Kenan, nişanlısı Cavidan'a bir özür mektubu yazarak, başka bir kadın ile evlenmeye mecbur olduğunu, aslen kendisini sevdiğini anlatıyordu. Lamia tesadüfen okuduğu mektuptan sonra hem gurur incindi, hem de kendisini Kenan'a layık görmedi. "Benimle mesut olmanıza imkân yok Kenan Bey...Bir kere bu mektup gönlümden öyle bir yara açtı ki dünyada iyi olmaz...Sonra ben sizi nasıl mesut ederim...Ben cahil, fakir, biçare bir kızım...Bakınız, halimi ne kadar iyi biliyorum...Hangi meziyetim için beni isteyebilirsiniz, bütün ömrünüzü bana vereceksiniz? Mektubunuzda çok doğru söylüyorsunuz...Benimle hayatınız sefil olur...Size gönlümden başka verecek bir şeyim yok ki Kenan Bey. O kâfi gelseydi sizi herkesten ziyade mesut ederdim ama ne çare" (Güntekin 2008, 156).

Fedakâr Lamia, Rıza Bey ismindeki uzak akrabasının yanında yaşıyordu. Evin evli kızı Mahmure, yasak bir aşkın içindeydi, üstelik Mahmure'nin kocası Rasih onları görmüş fakat tam olarak seçememişti. Mahmure, Lamia'dan kendisine bir iyilik yapmasını, suçu kendisinin kabullenmesini istedi. Lamia, zaten evlilik dışı gebe kalmış, adı ziyadesiyle çıkmış bir kızdı fakat Mahmure'nin yaşayacağı olayları düşünerek tüm suçu üzerinde aldı. "Enişte... Mahmure Ablan'ın kabahati yok... Ona darılmayınız..." Lamia, bu sözleri zorlukla söyledikten sonra "İnanınız enişte... Mahmure Ablam doğru söylüyor... O gece çavuşla... Bahçe kapısında konuşan... Bendim enişte... Beyhude onun günahına girmeyiniz..." (Güntekin 2008, 169).

Vefalı Lamia, Rıza Bey'in damadı Rasih'i öldürdükten sonra zor günler geçiriyordu. Arkadaşı Makbule'nin yaşlı, binbaşı olan babası Kemal Bey, Lamia ile evlendi. Hayat bir anda Lamia için değişmişti. Kendisine yapılan iyilikten dolayı Kemal Bey ve kızı Makbule için vefa borcunu nasıl ödeyeceğini bilemiyor, hatta onları kendi çocuğundan bile üstün tutuyordu. "En büyük eğlencesi Mebrure ile meşgul olmak, kocasıyla üvey kızını memnun etmektir. Onlara öyle derin bir minneti vardı

ki ne yapsa ödeyemeyeceğini zannediyordu. Hatta Mebrure'yle bile onların yanında fazla muhabbet ve ihtimam göstermiyordu. Öyle ki Kemal Bey'le Makbule çocuğu bazen ondan ziyade kendilerine yakın hissediyorlardı" (Güntekin 2008, 244).

Talihsiz Hayatı boyunca çeşitli talihsizlikler yaşamıştır. Çok küçük yaşlarda ebeveynlerini ve küçük erkek kardeşini kaybetmiş, genç yaşlarda gebe kalmış ve çocuğunun babası tarafından terk edilmiş, gayrimeşru bir çocuğa sahip olduğunu için de gittiği her yerde istenmeyen insan olmuş ve erkeklerin tacizine maruz kalmıştır: "Üç sene evvel annesini kaybetmiş... İstanbul'da yakından kimsesi yokmuş... Şark kazalarından birinde kaymakam olan babası yanına aldırılmış... Bu minimini çocuk, iki sene babasına âdeta bir anne gibi bakmış... Geçen sene adamcağız bir kazaya uğramış... Kızcağız, oralarda yalnız kalmış..." (Güntekin 2008, 62-63).

Yalnız Yaşamış olduğu talihsizlikler nedeniyle çoğu durumda yalnız başına kalır: "- Lâmia şimdilik İzmirli oluyor! dedi. Annesini, Beybabasını kaybetti. Mamafih, amcası Şükrü Bey onu bir baba gibi seviyor. Nişanlısıyla evleninceye kadar burada kalacak..." (Güntekin 2008, 59).

Cavidan (Açık/Mantıklı)

Paris'te eğitim almış ve şûrâ-yı devlet azalığı yapmış Mısırlı aristokrat Vefik Paşa'nın kızıdır. Yüksek sosyete mensup tiplerin genel kişilik niteliklerini taşımaktadır. Çok gezer, davetlere katılır ve sosyetik ortamlarda sanat ve felsefe gibi konularda sohbetler eder. Prenses Cavidan'ın sanatla ilgilenmesinin asıl sebebi toplumu aydınlatmak ve ileriye götürmekten ziyade sosyetik çevreler içinde nitelikli sohbetler yapmaktır. Babasıyla birlikte Bozyaka'daki müsteşar Münir Bey'in evinde misafirken Hüseyin Kenan'ı Şark Noktürnleri adlı bestesini çalarken duyar ve ona hayran kalır. Vefik Paşa'nın isteği üzerine Cavidan'la Hüseyin Kenan nişanlanır ve bir süre nişanlı kaldıktan sonra da evlenir. Evlilikleri süresince Cavidan Hüseyin Kenan'a iyi bir eş olur. Ona iyi bir hayat, huzurlu bir evlilik yaşatır. Fakat gönlünü Lâmia'ya kaptırılmış olan Hüseyin Kenan Cavidan ne yaparsa yapsın mutlu olmaz ve bu yüzden ondan ayrılmak zorunda kalır.

Gösterişçi Varlıklı bir ailenin biricik kızı olarak el üstünde tutularak büyütülmüş ve babası gibi gösterişe düşkünleşmiştir: "Prenses Cavidan, esaslı bir tahsil ve terbiye görmemişti. O da babası gibi mutasallifti; o da sanatı kıymetli bir süs gibi kullanıyordu. Fakat güzel çehresi gibi zengin, göz aldatici bir zekâsı vardı. Mecmualardan, edebiyat kitaplarından, sanat mahfillerinin dedikodularının toplanmış köksüz fakat süslü, renkli fikirlerini oldukça iyi idare ediyor, babası gibi, nutka başlar başlamaz foyasını meydana veriyordu" (Güntekin 2008, 9).

Züppe Cavidan, zor durumda kaldığında bile duygularını ifade etmez, ancak snoblukla ve küçümsemeye hareketlerini sürdürürdü. Hüseyin Kenan'ın yine haksız olduğu bir münakaşada, Cavidan, Kenan için alışılmış olarak düşündüğü tavırlarıyla karşılık veriyordu. "Cavidan bembeyaz kesilmişti. Mamafih hâlâ istihfakâr sükûtunu muhafazaya çalışıyor, dudaklarını ısıriyordu" (Güntekin 2008, 272).

Ukala Hüseyin Kenan ve Cavidan ne kadar uyumlu çift olarak gösterilse de Kenan Cavidan'ın ukala hallerinden, kendi yetiştiği ortamı küçümseyerek ukalalık etmesinden rahatsız oluyordu. Kenan, karısını Arapderesi'ne götürmek isteyince Cavidan "Arapderesi ne şairane isim... İnsan zanneder ki bana bir cennet ziyafeti teklif ediyorsun..." Kenan'ın karısından soğumasına bir vesile de, O'nun böylesi tavırları olmuştu. Ardından, Kenan'ın tek arkadaşı olan ihtiyar Şem'i Dede için, Cavidan'ın "mezcup bir dilenci" tabiri son derece rahatsız edici olmuş, Kenan'ın Cavidan ile aralarındaki olağan farkı, daha iyi keşfetmesini sağlamıştı.

Gururlu Kenan'ın ayrılma isteği, karısından koptuğu artık belli olmuştu, fakat Cavidan, bir erkeğe kocası bile olsa, gurunu incittirecek karakter taşıyordu. "Cavidan'ın anud bir gururu vardır. Teessürlerini, infiallerini gizleyebilmeyi meziyet sayardı. Fakat işin nihayetinde o da bir kadın değil miydi? Elbet onunda ıstırapları olacaktı, yalnız kaldığı vakit o da ötekiler gibi göz yaşlarından teselli bekleyecekti" (Güntekin 2008, 283).

Nazik Cavidan, sadece prensesliğinden kaynaklı değil, ruhunda da nezaketi muhafaza eden, kibar bir kadındı. Kenan, O'nun bu huyunu daima takdir ederdi. "Zevcemin ruhuna gelince, ondan yüksek ve şayan-ı istifade bir arkadaş güç bulunur... Sanattan politikaya kadar her şeyden

kolay ve cazibeli bir surette bahseder. Herhangi münakaşada galebe daima onda kalır. Vakur bir ciddiyeti, kibar bir nezaketi vardır. Hülâsa birçok kimseler ona hayrandır” (Güntekin 2008, 309).

Hayran Hüseyin Kenan’ın bestesini duyduğu anda ona hayran kalır: “Bağın tâ öbür ucuna kadar gittim... Mehtapta bağların içinde yürümek ne kadar güzel oluyor baba... Hiç dikkat etmemiştim... Topraklar baştan başa çıplak, ağaçsız... Sade sıra sıra kütüklerin küçük gölgeleri var... Birdenbire karşı taraflardan bir keman sesi gelmeğe başladı... Meşhur “Şark Noktürn”ünü çalıyordu... Hem de ne güzel, ne fevkalâde bir çalış, baba...” (Güntekin 2008, 11).

Anlayışlı Evlenmelerinin ardından Cavidan Hüseyin Kenan’a ziyadesiyle anlayışlı davranır: “Cavidan, bu ölümün beni ne kadar derinden derine sarstığını belki anlamadı. Fakat terbiyeli, vazifeperver zevce gibi hareket etti, matemime nazik bir hürmet gösterdi” (Güntekin 2008, 248).

Sorumlu Evliliğın ardından Cavidan bir eş olarak üzerine düşen sorumlulukları yerine getirir: “Cavidan’ı seviyordum. Sevmemek için bir sebep yoktu. Etrafımızdakiler bizi aile saadetinin modeli addediyorlardı” (Güntekin 2008, 249).

Kaynakça

Güntekin, Reşat Nuri. *Dudaktan Kalbe*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2008.

Kanter, M. Fatih. *Reşat Nuri Güntekin’in Romanlarında Yapı ve İzlek*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Fırat Üniversitesi, Elazığ: Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Yazar, Suat. *Reşat Nuri Güntekin’in Eski Hastalık, Ateş Gecesi, Değirmen Romanlarının Olay Örgüsü, Şahıslar Kadrosu, Zaman ve Mekân Bakımından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Beykent Üniversitesi, İstanbul: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022.